

RAPORT DE
MONITORIZARE

MAI
2016

Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: IANUARIE 2015 – MARTIE 2016

Ion GUZUN

Sorina MACRINICI

CRJM

CENTRUL DE
RESURSE JURIDICE
DIN MOLDOVA

RAPORT DE MONITORIZARE

TRANSPARENȚA ȘI EFICIENȚA CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII DIN REPUBLICA MOLDOVA IANUARIE 2015 – MARTIE 2016

Autori:

Ion GUZUN

Sorina MACRINICI

Acest document a fost elaborat cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova în cadrul proiectului „Promovarea mecanismelor eficiente de responsabilizare a judecătorilor în Moldova”. Opiniile exprimate în acest document aparțin în exclusivitate autorilor și nu reflectă neapărat poziția instituției finanțatoare.

Chișinău, 2016

Conținut

Abrevieri	7
Sumar	9
CAPITOLUL I	
Administrarea sistemului judecătoresc	13
1.1. Bugetele instanțelor judecătorești	13
1.2. Cariera judecătorilor	18
<i>Organizarea concursurilor</i>	18
<i>Numirea în funcție și promovarea judecătorilor</i>	20
<i>Ignorarea punctajului CSCJ la numiri și promovări</i>	21
<i>Concursuri pentru ocuparea funcției de judecător la CSJ</i>	22
<i>Refuzurile Președintelui țării de numire, promovare sau transfer al judecătorului</i>	22
<i>Demisiile judecătorilor</i>	25
1.3. Transferul judecătorilor	29
1.4. Numirea judecătorilor de instrucție	31
<i>Cine sunt noii judecători de instrucție?</i>	32
<i>Condițiile de numire în funcție a judecătorilor de instrucție</i>	32
<i>Procedura de numire a judecătorilor de instrucție</i>	33
<i>Termenul mandatului</i>	34
<i>Volumul de muncă</i>	35
1.5. Monitorizarea modului de repartizare aleatorie a dosarelor	37
<i>Stabilirea volumului diferențiat de lucru pentru funcții administrative sau judecători membri în instituțiile afiliate CSM</i>	38
<i>Manipulări în sistemul de repartizare aleatorie a dosarelor</i>	39
CAPITOLUL II	
Funcționarea CSM	43
2.1. Organizarea ședințelor	43
<i>Ședințe și hotărâri adoptate. Publicarea hotărârilor CSM</i>	43
<i>Publicarea agendei și materialelor ședințelor</i>	44

<i>Dezbaterea chestiunilor din agendă</i>	45
<i>Volumul exagerat de lucru al Plenului. Delegarea competențelor către Președintele CSM</i>	45
2.2. Adoptarea hotărârilor CSM	46
<i>Neindicarea numărului de voturi în hotărârile CSM</i>	47
2.3. Motivarea hotărârilor CSM	48
<i>Contestarea hotărârilor CSM</i>	50
2.4. Reacții la chestiuni de interes public	51
Recomandări principale	53
Recomandări Consiliului Superior al Magistraturii	53
Recomandări Parlamentului	55

Abrevieri

CEPJ – Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor

CSCJ – Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor

CSJ – Curtea Supremă de Justiție

CSM / Consiliul – Consiliul Superior al Magistraturii

Documentul analitic despre organizarea ședințelor și transparența CSM din 2015 – Document analitic, „Organizarea ședințelor și transparența Consiliului Superior al Magistraturii – provocări și perspective”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, iunie 2015 (disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/06/CRJM-DA-CSM-2015.pdf>)

Legea nr. 154 din 5 iulie 2012 – Legea nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor

Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 – Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului

Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 – Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

PIGD – Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor

Raportul CRJM de monitorizare al CSM din 2013 – Raport de monitorizare, „Transparența și eficiența Consiliului Superior al Magistraturii din Republica Moldova: 2010 – 2012”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2013 (disponibil la http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/04/Raport_Transparenta_si_eficienta_CCSM_2010_2012.pdf)

Regulamentul de activitate a CSM – Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 668/26 din 15 septembrie 2015, publicat în Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 13-19, din 22 ianuarie 2016

SRS „Femida” – Sistemul de înregistrare audio a ședințelor de judecată „SRS” Femida

SRSJ – Strategia de Reformare a Sectorului Justiției 2011-2016, aprobată prin Legea nr. 231 din 25 noiembrie 2011

Sumar

Raportul de monitorizare evaluează activitatea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) din două perspective – administrarea sistemului judecătoresc (primul capitol) și funcționarea CSM (al doilea capitol). Multe dintre aspectele analizate în raport abordează prin comparație recomandările și concluziile formulate în alte documente elaborate anterior de Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM). Raportul analizează activitatea CSM din ianuarie 2015 până în martie 2016. Documentul reflectă situația până la 1 aprilie 2016, iar în ceea ce privește activitatea judecătorilor de instrucție sau alte informații relevante care necesitau o analiză suplimentară – până la 1 mai 2016. Prezentul document a fost elaborat în baza monitorizării ședințelor CSM la care au participat reprezentanții CRJM, a actelor publicate pe pagina web a CSM și altor materiale din surse publice.

Primul capitol se referă la administrarea sistemului judecătoresc de către CSM.

Elaborarea bugetului instanțelor judecătorești este unul din subiectele care este cel mai des abordat în cadrul ședințelor. Astfel, din 2012, când s-au alocat resurse financiare pentru implementarea SRSJ până în 2016, sumele de bani alocate pentru bugetul instanțelor judecătorești s-au triplat. Aceste cheltuieli includ majorarea salariilor în special ale judecătorilor, majorarea numărului de personal care asistă judecătorii, investițiile capitale ș.a. CSM nu a adoptat o politică de investiții capitale și îmbunătățire a echipamentului necesar pentru buna funcționare a instanțelor judecătorești și sistemului informatic și nu are un plan anual de investiții. De asemenea, CSM nu are o politică scrisă și publică cu privire la criteriile și procedura de acordare a premiilor unice în sistemul judecătoresc cu prilejul jubileelor, sărbătorilor profesionale și zilelor de sărbătoare nelucrătoare. CSM nu practică publicarea în avans a proiectelor bugetelor instanțelor de judecată, ceea ce știrbește substanțial din transparența activității CSM. Discutarea bugetelor instanțelor judecătorești trebuie să aibă loc în ședință publică, cu excluderea deliberărilor.

Cariera judecătorilor este un alt domeniu cheie în activitatea CSM. În anul 2015, CSM a anunțat 18 concursuri pentru posturile vacante de judecător, în anul 2014, CSM a anunțat 27 de concursuri, iar în 2013 CSM a anunțat 13 asemenea concursuri. Nu în toate cazurile CSM a reușit să suplinească locurile vacante, în special pentru instanțele unde activează mai puțin de șase judecători. **Numărul mare de concursuri** anunțate de CSM este de fiecare dată confuz la momentul apariției lor și nu permite o previzibilitate pentru potențialii candidați. În mai multe cazuri, CSM a propus Președintelui țării sau Parlamentului numirea candidaților cu un **punctaj mai mic obținut la CSCJ fără însă a-și motiva hotărârea**

respectivă, așa cum prevede legislația. Durata îndelungată a interimatului unor funcții importante din sistem a ridicat mai multe semne de întrebare în perioada monitorizată. Și anume, funcția de vicepreședinte al CSJ este vacantă de mai mult de un an și funcția de președinte al Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, de mai mult de 16 luni.

Conform legislației, **Președintele țării poate refuza numirea, promovarea, reconfirmarea sau transferul unui judecător**, dar este obligat să-și motiveze refuzul. În asemenea cazuri, CSM poate propune repetat numirea acelorași persoane, hotărâre ce necesită votul a două treimi din membrii săi. În perioada monitorizată, au fost mai multe cazuri de refuz din partea Președintelui. Printre motive, s-a invocat discreditarea justiției, lipsa obiectivității, deținerea unor averi nejustificate, existența unor probleme de integritate ș.a. În cel puțin trei cazuri, CSM a propus repetat aceeași persoană, fără însă a-și motiva hotărârea, în special cu privire la temeinicia motivelor invocate în refuzul Președintelui. De asemenea, CSM nu indică în toate hotărârile numărul de voturi, lăsând unele semne de întrebare legate de respectarea cerinței cu privire la votul a două treimi din membri. Dacă CSM va continua să ignore informația oferită de șeful statului despre candidați, s-ar putea să se ajungă la adoptarea unor măsuri disproportionat și chiar periculoase.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, au fost **eliberați din funcție 24 de judecători**. Cea mai mare parte a judecătorilor demisionați au depus cerere de demisie în legătură cu ieșirea la pensie. În mai multe cazuri, **CSM a acceptat demisia judecătorilor**, deși în privința acestora era dispusă începerea unei proceduri disciplinare sau a unui proces penal. Plecarea din sistem a judecătorului fără a fi sancționat disciplinar sau condamnat îi oferă dreptul la o indemnizație unică de concediere prevăzută la art. 26 alin. (3) și stabilirea pensiei speciale în condițiile art. 32 al Legii nr. 544 din 20 iulie 1995. Judecătorul demisionat în baza art. 25 alin. (1) lit. b), f), g) și i) își pierde dreptul la indemnizația unică de concediere și la stabilirea pensiei speciale¹. În aceste circumstanțe, judecătorul ar putea fi considerat ca persoană fără o reputație ireproșabilă și, respectiv, nu va putea fi numit într-o serie de funcții pentru care reputația ireproșabilă este o condiție obligatorie pentru numirea în funcție (de ex., avocat, procuror, judecător la Curtea Constituțională, Avocat al Poporului ș.a.).

În perioada de monitorizare, CSM a examinat mai multe solicitări de **transfer sau transfer temporar al judecătorilor**. Majoritatea solicitărilor de transfer în aceste perioade a vizat judecătoriiile din mun. Chișinău. În toate cazurile de transfer temporar, președinții instanțelor, care au solicitat transferul, au indicat numele unor judecători concreți pe care vor să-i transfere. Unele transferuri creează o insuficiență de număr de judecători pentru examinarea cauzelor în instanțele de unde sunt transferați sau reprezintă un transfer camuflat pentru un termen permanent.

¹ Articolul 25. Eliberarea judecătorului din funcție.

(1) Judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul:

- b) stabilirii necorespunderii evidente funcției deținute, ca rezultat al evaluării performanțelor;
- f) comiterii unei abateri disciplinare specifice în Legea nr.178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor;
- g) pronunțării hotărârii definitive de condamnare;
- i) nerespectării prevederilor art.8 (n.n. - incompatibilități);

Potrivit Regulamentului CSM privind **procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție**, judecătorii care urmează a fi numiți pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție trebuie să aibă o experiență în funcția de judecător de cel puțin trei ani. În 14 judecătorii CSM a numit în funcție, fără vreo justificare, judecători de instrucție care aveau o experiență în funcția de judecător mai mică de trei ani. Potrivit pct. 8¹ al Regulamentului CSM privind distribuirea aleatorie a dosarelor spre examinare în instanțele judecătorești, toți judecătorii de instrucție trebuie să primească în examinare și dosare de drept comun în volum de 50%. Această prevedere nu este echitabilă, având în vedere sarcina de muncă extrem de diferită a judecătorilor de instrucție din mun. Chișinău și alte raioane.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, CSM a publicat mai multe informații privind **modul de repartizare aleatorie a dosarelor**. CSM monitorizează aplicarea PIGD prin luarea de măsuri cu privire la asigurarea corectă a repartizării aleatorii a dosarelor. Acest subiect este discutat suficient de des la ședințele CSM. Aceste acțiuni, totuși, nu sunt suficiente. „Scandalul” declanșat în legătură cu învinuirile aduse fostei vicepreședinte a CSJ de către președintele CSM, urmat de informații sumare despre o cauză penală intentată cu privire la alte persoane, nu vine decât să alimenteze în continuare suspiciuni de presiuni personale în loc să ateste acțiuni clare de contracarare a unor ilegalități. Astfel, CSM trebuie să intensifice activitatea de monitorizare a aplicării PIGD și SRS „Femida” și să publice această informație pe pagina sa web.

Al doilea capitol se referă la funcționarea CSM.

În anul 2015, CSM a adoptat 994 de hotărâri, iar în perioada ianuarie – martie 2016, CSM a adoptat peste 200 de hotărâri. Deși Legea cu privire la CSM obligă ca toate hotărârile să fie publicate, mai mult de 15 hotărâri nu au fost publicate pe pagina web pentru anul 2015.

Proiectul agendei ședinței este plasat pe pagina web a CSM cu trei zile înainte de ședință, iar chestiunile ce nu pot fi amânate sau cele în regim de urgență sunt incluse în agenda suplimentară. CSM nu practică plasarea **materialelor de suport** în agenda ședințelor de pe pagina web pentru unele chestiuni ce urmează să fie discutate în ședința CSM. Acestea se referă în mod special la alocarea mijloacelor financiare suplimentare pentru instanțele judecătorești, acordarea distincțiilor judecătorilor, examinarea proiectelor de legi atunci când este solicitat avizul CSM, notele Inspecției Judiciare ș.a.

Art. 24 alin. (2) al Legii CSM stabilește că votarea se efectuează în lipsa persoanei al cărei caz este examinat și în lipsa celorlalți invitați. În practică, votarea hotărârilor de către membrii CSM are loc aproape în toate cazurile în ședință închisă, la care nu participă decât membrii CSM, adică „în deliberare”. CSM practică **adoptarea deciziilor prin „deliberări”** chiar și la chestiuni care nu implică discutarea unor subiecte confidențiale sau date cu caracter personal, cum ar fi expunerea asupra avizelor la proiectele de lege.

Art. 24 alin. (1) al Legii cu privire la CSM stabilește că hotărârile se adoptă cu votul deschis al majorității membrilor săi, cu excepția cazului prevăzut la art.19 alin.(4). În acest sens, CSM nu are o practică constantă despre **indicarea numărului de voturi în hotărârile**

adoptate, chiar și în cazul propunerilor repetate către Președintele țării pentru numirea sau promovarea unui judecător, pentru care legea cere votul a două treimi din membrii CSM. Neindicarea numărului exact de voturi alimentează suspiciuni cu privire la întrunirea numărului necesar de voturi în toate hotărârile, în special în unele hotărâri sensibile.

Pct. 11.11 al Regulamentului de activitate al CSM prevede că **hotărârea CSM trebuie să fie legală, întemeiată și motivată**. În majoritatea cazurilor legate de cariera judecătorilor, CSM invocă drept motivare faptul că exprimarea votului pentru un candidat sau altul este un drept exclusiv al membrului CSM fără să motiveze de fapt soluția adoptată. Acest fenomen a avut loc chiar și atunci când CSM a propus spre promovare la curțile de apel sau CSJ candidați care nu au acumulat cel mai înalt punctaj la CSCJ și/sau care aveau cea mai mică experiență în funcția de judecător dintre toți candidații.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, CSJ a examinat aproximativ 30 de cauze ca urmare a contestațiilor depuse împotriva hotărârilor CSM (pe orice domeniu, inclusiv cauze disciplinare). În toate cazurile, dispozitivul hotărârilor este publicat, iar hotărârile motivate integral nu sunt publicate în toate cazurile. Nepublicarea tuturor hotărârilor motivate constituie o carență importantă a CSJ.

Din totalul contestațiilor depuse împotriva hotărârilor CSM, **CSJ a anulat doar două hotărâri ale CSM**. CSM nu a revenit la cele două hotărâri anulate de CSJ și, respectiv, nu a înlăturat neajunsurile constatate și a lăsat fără examinare hotărârile. Acestea se refereau la eliberarea din funcție în legătură cu incompatibilitatea unui judecător și lipsa de motivare a unei hotărâri a CSJ care a dus la eliberarea de răspundere penală a unei persoane din lumea interlopă.

Administrarea sistemului judecătoresc

1.1. Bugetele instanțelor judecătorești

În anul 2015, CSM a întreprins un șir de acțiuni pentru implementarea unui sistem de management financiar și control în cadrul instanțelor judecătorești. Prin Hotărârea CSM [nr. 217 din 24 martie 2015](#) au fost desemnate șapte instanțe-pilot pentru elaborarea și implementarea sistemului, iar în ședința CSM din [15 septembrie 2015](#) a fost examinat raportul pentru implementarea unui sistem de management financiar și control în cadrul instanțelor judecătorești. Din această dată, sistemul de management este obligatoriu pentru toate instanțele judecătorești. Documentul nu este disponibil pe pagina web a CSM.

Prin hotărârile [nr. 606/20 din 15 iulie 2014](#) și [nr. 773/25 din 23 septembrie 2014](#), CSM a aprobat proiectele de buget ale instanțelor judecătorești pentru anul 2015 și estimările pentru anii 2016-2017 în baza Metodologiei planificării bugetului instanțelor judecătorești². Bugetul total al instanțelor judecătorești pentru anul 2015 a fost estimat la MDL 393.435 mii, pentru anul 2016 – MDL 455.668,6 mii (+16% în comparație cu 2015), iar în anul 2017 – MDL 373.462,4 mii (-5% în comparație cu 2015).

Bugetul instanțelor judecătorești pentru anul 2015, la fel ca și cel pentru anul 2016, nu a fost adoptat la timp³. Astfel, în 2015 și 2016, s-au aplicat prevederile adoptate de Ministerul Finanțelor cu privire la limitele de cheltuieli și investiții specificate⁴, iar Legea bugetului pentru 2015 a fost aprobată prin asumarea răspunderii Guvernului la 12 aprilie 2015. La 15 mai 2016, bugetul de stat pentru anul 2016 încă nu era aprobat de Parlament.

Pentru anul 2016, instanțele judecătorești au propus spre aprobare alocații în valoare de MDL 438.418,6 mii, cu MDL 92.815,1 mii mai mult (+26,9%) decât în bugetul precizat pe anul 2015. Conform proiectului bugetului de stat pentru anul 2016 elaborat de Ministerul Finanțelor⁵ în aprilie anul curent, este indicat un buget total de MDL 439.398 mii, dintre care MDL 70.602,9 mii investiții capitale. Astfel, în anul 2016, se intenționează extinderea clădirii Curții de Apel Chișinău, reconstrucția clădirii Judecătoriei sectorului Buiucani,

² Hotărârea CSM nr. [109/3 din 28 ianuarie 2014](#).

³ Legea bugetului de stat pentru 2015 nr. 72 din 12 aprilie 2015.

⁴ A se vedea art. 47 alin. (1) lit. e) și art. 57 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25 iulie 2014.

⁵ Proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2016, disponibil la <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&cid=3136>.

mun. Chișinău, și construcția sediului sau extinderea clădirii judecătoriilor Cahul, Edineț, Fălești, Soroca și Ungheni⁶.

În Legea bugetului pentru anul 2015, pentru instanțele judecătorești au fost prevăzute inițial alocații în valoare de MDL 286.210,2 mii, adică doar 73% din suma aprobată de CSM. Pentru aceeași perioadă de timp, alocațiile pentru investiții și reparații capitale, cheltuielile au fost incluse doar pentru obiectivele tranzitorii din anul 2014 aflate în curs de execuție, ceea ce a dus la tergiversarea inițierii procedurilor de achiziții. Mai mult, din alocațiile bugetului provizoriu instanțele judecătorești au achitat și datoriile creditoare în valoare de MDL 5.307 mii, din motivul nefinanțării documentelor de plată prezentate la Trezoreria de Stat. În februarie 2016, mai mulți președinți ai instanțelor judecătorești au notificat CSM despre existența datoriilor, inclusiv la achitarea salariilor⁷.

Pe parcursul anului 2015, mai mulți președinți de instanță au solicitat modificarea bugetelor pentru anul 2015⁸ și 2016⁹. În baza hotărârilor adoptate, CSM propunea Ministerului Finanțelor identificarea posibilităților de alocare a mijloacelor financiare suplimentare din sursele prevăzute pentru realizarea reformei în domeniul justiției. Aceste solicitări se motivau în special prin necesitatea finisării lucrărilor de construcție și achitarea indemnizațiilor unice pentru concediere sau altor drepturi salariale ale judecătorilor¹⁰.

Conform Legii bugetului de stat pentru anul 2015 nr. 72 din 12 aprilie 2015, bugetului instanțelor judecătorești s-a alocat suma de MDL 399.435,7 mii¹¹. Pentru efectuarea lucrărilor de investiții capitale cele mai mari alocații s-au făcut pentru următoarele instanțe:

- Curtea de Apel Chișinău – MDL 33.263,4 mii, pentru extinderea sediului,
- Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău – MDL 5.781 mii, pentru reparația capitală a sediului¹²,
- Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău – MDL 3.231 mii, pentru extinderea sediului,
- Judecătoria Ungheni – MDL 10.820 mii, pentru construcția sediului judecătoriei¹³.

⁶ A se vedea Anexa nr. 4 la Proiectul de lege a bugetului de stat pe anul 2016, disponibil la http://particip.gov.md/public/documente/121/ro_3136_Proiect-2016.zip.

⁷ Hotărârea CSM nr. 186/8 din 22 martie 2016.

⁸ A se vedea Hotărârea CSM nr. 159/7 din 3 martie 2015 (Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău – MDL 3.230,5 mii și MDL 890 mii); Hotărârea CSM nr. 613/25 din 2 septembrie 2015 (Curtea de Apel Chișinău – MDL 17.884,3 mii); Hotărârea CSM nr. 841/34 din 10 noiembrie 2015 (Judecătoria Nisporeni – MDL 17 mii).

⁹ A se vedea Hotărârea CSM nr. 709/28 din 6 octombrie 2015 (judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău – MDL 1 mln.); Hotărârea CSM nr. 821/33 din 3 noiembrie 2015 (Judecătoria Centru, mun. Chișinău – MDL 13.199 mii); Hotărârea CSM nr. 915/37 din 1 decembrie 2015 (Judecătoria Căușeni – MDL 556.100); Hotărârea CSM nr. 955/38 din 8 decembrie 2015 (Judecătoria Florești – MDL 1.250 mii).

¹⁰ A se vedea hotărârile CSM nr. 42/2 din 27 ianuarie 2015, nr. 224/10 din 24 martie 2015 și nr. 225/10 din 24 martie 2015.

¹¹ Discursul președintelui CSM în cadrul Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, pag. 11, disponibil la <http://csm.md/files/adunarea/2016/03/Discurs-MICU.pdf>.

¹² În perioada 2009 – 2011, Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, nu a reușit să valorifice cheltuieli de investiții capitale în mărime de MDL 19.000 mii destinate reparației capitale a sediului. Suma necheltuită a fost redistribuită altor instanțe de judecată, iar o parte restituită bugetului de stat.

¹³ A se vedea Anexa nr. 3 a Legii nr. 72 din 21 aprilie 2015 a bugetului de stat pe anul 2015.

Pe parcursul anului 2015, s-au observat cel puțin patru cazuri în care CSM a aprobat sau respins neargumentat sau incoerent solicitările președinților de instanțe cu privire la buget. Spre exemplu, în martie 2015, CSM a refuzat alocarea mijloacelor financiare suplimentare solicitate de președintele judecătorei Căușeni¹⁴, deși anterior CSM a dispus transferul sediului instanței în fosta clădire a Curții de Apel Bender (care a fost lichidată). CSM a motivat refuzul prin faptul că în acel moment bugetul anual de stat pentru anul 2015 nu era aprobat, iar instanțele judecătorești gestionează un buget provizoriu, identificarea surselor financiare nu este posibilă pe moment.

În același timp, CSM pare să aibă o atitudine mult mai loială față de Curtea de Apel Chișinău și Judecătoria sect. Rîșcani din mun. Chișinău. Astfel, prin Hotărârea CSM nr. [613/25 din 2 septembrie 2015](#), s-a decis alocarea suplimentară a aproximativ MDL 18 mln. pentru finisarea construcției și dotării Curții de Apel Chișinău¹⁵, în același timp refuzându-se alocarea sumei de aproximativ MDL 1 mln. pentru acoperișul Judecătorei Ungheni¹⁶. Președintele Judecătorei Ungheni a informat CSM că resursele alocate în anul 2015 pentru construcția unui nou sediu al Judecătorei Ungheni au fost blocate de Guvern și a solicitat asistența CSM în deblocarea sumelor necesare pentru construcția acoperișului clădirii, ceea ce ar permite conservarea mai bună a construcției. La 6 octombrie 2015, CSM a admis solicitarea președintelui Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău, de alocare a MDL 1 mln. pentru proiectarea unei anexe la sediul existent al instanței judecătorești.

Cât privește alocările suplimentare pentru Curtea de Apel Chișinău, președintele acesteia a declarat în ședința CSM că a discutat această chestiune cu șeful statului și liderii politici, cărora le-a solicitat ajutorul în acest sens. În final, CSM a aprobat solicitarea și a propus Parlamentului și Ministerului Finanțelor identificarea posibilităților de alocare a unor mijloace financiare suplimentare Curții de Apel Chișinău. Hotărârea CSM a fost adoptată fără vreo dezbateri privind constatările Curții de Conturi cu privire la auditul pentru anul 2014 al achizițiilor pentru construcția Curții de Apel Chișinău¹⁷. Atunci, Curtea de Conturi a constatat organizarea deficientă a procesului de achiziții publice, proiectarea necalitativă a lucrărilor de construcție care a generat cheltuieli neprevăzute ș.a. În perioada 2012 – 2015, Curtea de Apel a beneficiat de alocări financiare de MDL 68.854,9 mii pentru

¹⁴ Hotărârea CSM nr. [226/10 din 24 martie 2015](#) (Judecătoria Căușeni – MDL 2.444.257).

¹⁵ A se vedea „Reconstrucția Curții de Apel Chișinău, o afacere între foști colegi de partid”, disponibilă la <http://www.zdg.md/editia-print/investigatii/reconstrucția-curtii-de-apel-chisinau-o-afacere-intre-fosti-colegi-de-partid> (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

¹⁶ CSM a decis să construiască un sediu nou al Judecătorei Ungheni încă în 2013. Astfel, în legile bugetului de stat pentru anii 2013 – 2015 au fost planificate cheltuieli pentru investiții capitale a Judecătorei Ungheni în mărime totală de MDL 30.193,3 mii. Construcția Judecătorei din Ungheni a început în septembrie 2014 și urma să fie dată în exploatare în aprilie 2016.

În ședința din 2 septembrie 2015, CSM a respins solicitarea președintelui Judecătorei Ungheni pentru alocarea sumei de MDL 1 mln. CSM nu a motivat refuzul nici în textul Hotărârii CSM nr. [614/25 din 2 septembrie 2015](#), nici în [sinteza ședinței CSM nr. 25](#) din 2 septembrie 2015 (la chestiunea nr. 4).

¹⁷ A se vedea Hotărârea Curții de Conturi nr. 30 din 24 iulie 2015 cu privire la aprobarea Raportului auditului conformității gestionării fondurilor publice de către Curtea de Apel Chișinău în anul 2014, disponibilă la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=360777>.

reconstrucția și extinderea sediului. Acordarea și utilizarea mijloacelor financiare de către Curtea de Apel Chișinău denotă și o practică dubioasă prin care inițial se aprobă un deviz de cheltuieli, iar apoi acestea cresc considerabil. Una dintre cauze ar putea fi fie proasta planificare, fie indicarea intenționată a unor cheltuieli mai mici la început, cu creșterea acestora pe parcurs. Doar că, în asemenea cazuri, nu este clar dacă procedurile de achiziții publice au fost respectate pe tot parcursul procesului de extindere a clădirii. Alte categorii de cheltuieli din bugetele instanțelor judecătorești le reprezintă salariile și alte drepturi bănești. În cadrul ședințelor, CSM a examinat mai multe demersuri ale „unor șefi ai Secretariatului unor instanțe judecătorești, referitor la soluționarea unor chestiuni organizatorice”. Acestea reprezintă, de fapt, solicitările de acordare președinților de instanță a premiilor unice cu prilejul jubileelor, sărbătorilor profesionale și zilelor de sărbătoare nelucrătoare¹⁸. În anul 2015, CSM a adoptat 13 asemenea hotărâri cu referire la 30 de președinți ai instanțelor judecătorești¹⁹ și cinci hotărâri în perioada ianuarie – martie 2016 cu referire la președinții a opt instanțe judecătorești²⁰. În nicio hotărâre din cele 18 adoptate de CSM nu este indicată suma aprobată pentru acordarea premiilor președinților sau președinților interimari de instanță. Astfel, putem constata că nu există nicio practică / regulament al CSM cu privire la politica de acordare a premiilor și a altor ajutoare materiale judecătorilor, iar acest proces este lipsit de orice transparență. Solicitățile președinților de instanțe cu privire la aceste aspecte se decid de către CSM de la caz la caz. În lipsa unor reguli clare și transparente, practica soluționării solicitărilor individuale ar putea duce la decizii arbitrare. Pct. 13 din Recomandările de la Kiev cu privire la independența judiciară în Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală²¹ prevede următoarele:

„Pe termen lung, premiile și privilegiile ar trebui să fie eliminate, iar salariile să fie ridicate la un nivel adecvat care să satisfacă nevoile judecătorilor pentru un standard adecvat de viață și să reflecte în mod adecvat responsabilitatea profesiei lor. Atât timp cât există premii și privilegii, acestea ar trebui să fie atribuite pe baza unor criterii prestabilite și a unei proceduri transparente. Președinții instanțelor nu trebuie să decidă asupra premiilor sau privilegiilor.”

Recomandăm CSM fie să elaboreze și să publice regulile cu privire la alocarea premiilor și altor ajutoare președinților de instanță și judecătorilor, fie să înceteze asemenea practici.

¹⁸ În conformitate cu art. 45 alin. (3), lit. c) din Legea cu privire la organizarea judecătorească nr. 514 din 6 iulie 1995 și cu Hotărârea CSM nr. 821/35 din 12 noiembrie 2013, șefii secretariatelor instanțelor judecătorești în care funcția de vicepreședinte al instanței lipsește sau este vacantă vor înainta un demers CSM pentru premiarea președintelui instanței. Premiile pentru judecători sunt acordate în baza unui act adoptat de președintele instanței.

¹⁹ A se vedea hotărârile CSM nr. 372/16; nr. 629/25; nr. 652/26; nr. 683/27; nr. 724/28; nr. 749/29; nr. 826/33; nr. 852/34; nr. 871/35; nr. 894/36; nr. 918/37; nr. 939/38; nr. 972/39.

²⁰ A se vedea hotărârile CSM nr. 38/2, nr. 65/3, nr. 199/5, nr. 129/6, nr. 148/7.

²¹ Recomandările de la Kiev cu privire la independența judiciară în Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală, OSCE, 2010, disponibile la <http://www.osce.org/ro/odihr/73489?download=true>.

La ședința CSM din 22 martie 2016, CSM s-a pronunțat printr-un aviz referitor la proiectul Legii cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești²². Conform estimărilor experților, optimizarea hărții judecătorești propusă de MJ va costa aproximativ MDL 1,18 miliarde, însă va genera și economii considerabile. Economii vor constitui anual circa MDL 45,3 mln., investiția fiind recuperată din contul economiilor operaționale în următorii 17 ani²³.

În concluzie, activitatea în domeniul monitorizării executării bugetelor instanțelor de judecată denotă că CSM nu a adoptat o politică de investiții capitale și cheltuieli pentru procurarea echipamentului necesar pentru buna funcționare a instanțelor judecătorești și sistemului informatic. Cel puțin cazul aprobării cheltuielilor în valoare de MDL 18 mln., solicitate de Curtea de Apel Chișinău pentru finalizarea și dotarea instanței respective, fără a lua în considerare problemele ridicate de Curtea de Conturi în urma auditului activității instanței respective, ridică semne de întrebare cu privire la eficiența monitorizării executării bugetelor instanțelor de către CSM. Referirea președintelui Curții de Apel Chișinău la discuțiile cu „șeful statului și liderii politici” cu privire la susținerea acordării alocării solicitate indică și spre o implicare din partea executivului și legislativului în administrarea bugetului instanțelor de judecată. Pare straniu că CSM a trecut cu vederea o atare implicare. Pe de altă parte, respingerea aprobării cheltuielilor în valoare de MDL 1 mln. solicitate de președintele Judecătoriei Ungheni, necesare pentru conservarea construcției inițiate, ridică semne de întrebare cu privire la coerența CSM în aprobarea bugetelor și eficiența investițiilor aprobate anterior. CSM alocă premii și alte ajutoare judecătorilor și personalului din sistem, fără însă a avea o politică clară și transparentă în acest sens.

Art. 12 alin. (3) al Legii cu privire la reorganizarea instanțelor, adoptată de Parlament la 21 aprilie 2016 (nepromulgată de președintele Republicii Moldova până la 1 mai 2016)²⁴, prevede că Guvernul în termen de 2 luni [de la intrarea în vigoare a Legii] va elabora Planul procesului de construire a clădirilor noi și/sau renovate, a clădirilor existente necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești. CSM urmează să colaboreze cu Ministerul Justiției și să aprobe orice solicitări de investiții pentru perioada 2017-2020, perioada de implementare a reorganizării hărții judecătorești, doar în strictă conformitate cu legea respectivă și planul de acțiuni pentru reorganizarea hărții judecătorești.

CSM nu practică publicarea în avans a proiectelor bugetelor instanțelor de judecată, ceea ce știrbește substanțial din transparența activității CSM. Discutarea bugetelor instanțelor judecătorești trebuie să aibă loc în ședință publică, cu excluderea deliberărilor.

²² A se vedea Hotărârea CSM nr. [179/8 din 22 martie 2016](#).

²³ Studiul de fezabilitate privind optimizarea hărții instanțelor judecătorești din Republica Moldova, USAID ROLISP, Institutul de Management al Justiției, Institutul de Proiectări Urbanproiect, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2014, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/08/Moldova-Optimiz-instatelor.pdf>. Studiul a fost prezentat Ministerului Justiției, Consiliului Superior al Magistraturii și Departamentului de Administrare Judecătorească.

²⁴ Legea nr. 68 din 22 aprilie 2016 cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, disponibilă la <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/3090/language/ro-RO/Default.aspx>.

1.2. Cariera judecătorilor

Organizarea concursurilor

În anul 2015, CSM a anunțat 18 concursuri pentru posturile vacante de judecător, iar în perioada ianuarie – martie 2016, alte două concursuri. În urma acestor concursuri, CSM a propus Președintelui Republicii Moldova numirea în funcția de judecător a 49 de candidați, dintre care 14 sunt absolvenți ai Institutului Național al Justiției, iar 35 sunt din rândul candidaților participanți la concursul pentru accesarea în funcția de judecător în baza vechimii în muncă²⁵. La sfârșitul anului 2015, 41 de posturi de judecători erau vacante.

În 2014, CSM a anunțat 27 de concursuri pentru ocuparea posturilor vacante de judecători și a propus Președintelui Republicii Moldova numirea în funcție a 39 de judecători. În 2013, CSM a anunțat 13 concursuri pentru ocuparea posturilor vacante de judecător. În urma acestor concursuri, CSM a propus Președintelui Republicii Moldova numirea în funcție a 18 judecători.

Numărul mare de concursuri pentru posturile vacante anunțate de fiecare dată la momentul apariției lor este confuz și nu oferă o previzibilitate pentru potențialii candidați. Pe de altă parte, nu toate funcțiile vacante sau care în curând vor deveni vacante, sunt scoase la concurs simultan. Aceasta creează aparența că anumite funcții vacante nu sunt scoase la concurs în mod deliberat. CSM urmează să adopte un sistem de anunțare a concursurilor pentru toate funcțiile vacante în sistemul judecătoresc de două-trei ori pe an și nu pentru fiecare vacanță când apare. În asemenea circumstanțe, CSCJ ar putea să-și planifice din timp procedurile de evaluare a candidaților și ar permite potențialilor candidați să-și planifice adecvat cariera. De asemenea, candidaților cu cele mai bune evaluări urmează să li se ofere prioritate la alegerea instanței unde doresc să activeze.

Un alt aspect problematic al concursurilor de numire sau promovare a judecătorilor ține de lipsa oricărei clarități cu privire la **durata concursurilor și interimatul unor funcții-cheie**, ceea ce denotă o abordare cel puțin incoerentă.

Anunțarea concursurilor pentru ocuparea funcției vacante de judecător, de președinte sau de vicepreședinte de instanță este publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova (MO al RM) în termen de până la 30 de zile, de la care se calculează termenul de depunere a actelor care este, de asemenea, de 30 de zile. De regulă, de la data depunerii cererilor candidaților pentru participare la concurs și până la numirea în funcție, durează o perioadă de aproximativ șase luni. În cazul instanțelor cu un număr mai mic de șase judecători vacanța funcțiilor durează de mai mulți ani (de ex., judecătoriile Vulcănești, Șoldănești, Râșcani, Basarabasca ș.a.).

Ocuparea funcțiilor administrative din cadrul instanțelor judecătorești, la fel, durează aproximativ șase luni. Totuși, în cazul a cel puțin două concursuri, această perioadă de timp este mai mare de 1 an de zile. Aceste concursuri se referă la funcțiile vacante de vicepreședinte al CSJ și a președintelui Judecătoriei sect. Centru, mun. Chișinău.

²⁵ Discursul președintelui CSM în cadrul Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, pag. 3, disponibil la <http://csm.md/files/adunarea/2016/03/Discurs-MICU.pdf> (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

Funcția de vicepreședinte al CSJ a devenit vacantă după ce fosta vicepreședintă, dna Svetlana FILINCOVA, și-a dat demisia în contextul unor învinuiri cu privire la manipularea PIGD, înaintate dnei de către președintele CSM. Președintele CSM a invocat utilizarea neîntemeiată a opțiunii de blocare (bifare) a rolului utilizatorilor din program pe 22 dosare civile și a solicitat directorului CNA declanșarea unei proceduri de verificare a acțiunilor vicepreședintelui CSJ și a altor persoane implicate în manipularea procesului de repartizare aleatorie a dosarelor prin prisma art. 327 Cod penal (Abuzul de putere sau abuzul de serviciu) și/sau art. 328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu). Până la 1 mai 2016, nu a fost publicată informația despre vreo cauză penală intentată dnei FILINCOVA urmând alegațiilor președintelui CSM despre manipularea PIGD.

La 9 aprilie 2015, Parlamentul [a admis propunerea CSM](#) privind demisia din funcția de vicepreședinte al CSJ a dnei Svetlana FILINCOVA, adoptată prin Hotărârea CSM [nr. 252/12 din 7 aprilie 2015](#). Parlamentul s-a bazat pe cererea de demisie a dnei FILINCOVA, care a invocat motive personale. Demisia subită a dnei FILINCOVA și acceptarea acesteia în timp record de către Parlament (două zile), precum și lipsa oricăror învinuiri sau dezmințiri urmând alegațiile președintelui CSM, denotă mai degrabă o presiune de a demisiona decât o voință de a clarifica pretinsele manipulări în sistemul de repartizare a dosarelor.

Evoluția de mai departe cu privire la funcția vacantă, de asemenea, ridică mai multe semne de întrebare. La 28 aprilie 2015, CSM a anunțat concurs pentru suplinirea funcției vacante, iar la 23 iunie 2015, CSM a anunțat un nou concurs, pe motiv că nu a existat niciun candidat. La 11 august 2015, din același motiv, CSM a anunțat a treia oară concursul pentru ocuparea funcției de vicepreședinte al CSJ. De această dată în concurs s-a înscris un singur candidat, dna Tatiana RĂDUCANU, actualmente judecător CSJ detașat la CSM. Prin Hotărârea CSM [nr. 6/2 din 26 ianuarie 2016](#), cu patru voturi „pro” și șase voturi „contra”, dna RĂDUCANU nu a fost numită în funcția de vicepreședinte al CSJ, președinte al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ. În hotărâre nu se menționează de ce unicul candidat la concursul anunțat a treia oară nu a fost numit în funcție, ci se face trimitere la prevederile art. 24 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la CSM, invocându-se adoptarea hotărârii cu votul deschis al majorității membrilor săi și faptul că „exprimarea votului pentru un candidat sau altul este un drept exclusiv al membrului CSM”. Unicul candidat participant la concurs are o reputație ireproșabilă și notorie, activează în sistemul judecătoresc din 1988, a fost evaluată de Colegiul de evaluare a performanțelor cu calificativul „excelent”, a activat în calitate de membru al Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și este judecătoare ad-hoc din partea Republicii Moldova la CtEDO ș.a.

Cât privește *funcția de președinte al Judecătoriei Centru Chișinău*, CSM a anunțat concurs pentru suplinirea vacanței funcției încă în noiembrie 2014, mandatul fostului președinte expirând la 26 ianuarie 2015. Prin Hotărârea CSM [nr. 173/8 din 10 martie 2015](#), candidatura dlui Ion ȚURCAN a fost înaintată spre numire șefului statului. La 22 aprilie 2015, președintele Timofti a respins candidatul. Șeful statului a motivat refuzul prin existența unor informații ce denotă unele indicii sau elemente ale factorilor de risc specificați în art. 4 lit. a) din Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice. La 23 aprilie 2015, Ion ȚURCAN a solicitat Președintelui Timofti să fie propus

repetat pentru numirea în funcția de președinte al instanței. Însă CSM nu l-a propus repetat pe dl ȚURCAN șefului statului pentru numirea în funcția de președinte și nici nu a anunțat un nou concurs. Posibil, CSM a așteptat rezultatele cauzei disciplinare pornite la 4 iunie 2015, în baza sesizării Serviciului de Securitate și Informație (SIS) din 5 februarie 2015. În final, prin Hotărârea [12/6 din 18 martie 2016](#), Colegiul Disciplinar a încetat procedura disciplinară pe motiv că nu a fost comisă o abatere disciplinară. Astfel, se creează impresia că funcția de președinte al Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, a fost păstrată pentru un candidat anume. CSM putea să dispună organizarea unui nou concurs îndată după refuzul din martie 2015 al Președintelui țării, evitându-se interimatul funcției mai mult de 16 luni.

Numirea în funcție și promovarea judecătorilor

La 31 decembrie 2015, în sistemul judecătoresc activau 421 de judecători²⁶ din totalul de 504 judecători. Numărul total de personal aprobat de CSM pentru CSJ, curțile de apel și judecătorii pentru anul 2015 a constituit 2.595 de unități de personal, inclusiv 473 de judecători²⁷. Prin Hotărârea CSM [nr. 70/2 din 27 ianuarie 2015](#) (cu modificările ulterioare) a fost modificat numărul de posturi de judecători la nivelul judecătoriilor și curților de apel. A fost majorat numărul de judecători în judecătoriile și curțile de apel din mun. Chișinău și mun. Bălți.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, Președintele Republicii Moldova a numit în funcție 61 de judecători, 9 judecători au fost transferați la o instanță de același nivel. În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, Președintele țării a eliberat din funcție 24 de judecători. CRJM constată că cei mai mulți judecători numiți în funcție în această perioadă, raportat la numărul de posturi de judecători din instanță, au fost numiți în următoarele instanțe:

- Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău – 12 judecători numiți în 2014 și 2015. În aprilie 2016, în judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, activau 28 de judecători²⁸.
- Judecătoria Centru, mun. Chișinău – 3 judecători numiți în 2016 și 16 judecători numiți în 2015 și 2014. În aprilie 2016, în Judecătoria Centru activau 30 de judecători²⁹.

²⁶ Informație privind încărcătura de lucru în instanțele de judecată pentru 12 luni ale anului 2015, Consiliul Superior al Magistraturii, 2016, disponibilă la http://www.csm.md/files/Statistica/2015/12_luni/Incarcatura_12_luni2015.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

²⁷ A se vedea hotărârile CSM [nr. 70/2 din 27 ianuarie 2015](#), [nr. 331/15 din 5 mai 2015](#) și [nr. 378/16 din 19 mai 2015](#) prin care a fost aprobat efectivul limită de unități al instanțelor judecătorești pentru anul 2015. Ulterior, în judecătoriile Vulcănești, Căușeni, precum și în judecătoriile Rîșcani și Centru din mun. Chișinău numărul de personal din unele instanțe a fost majorat. Pentru mai multe detalii a se vedea hotărârile CSM [nr. 226/10](#), [411/17](#), [708/28](#), [865/35](#) și [962/39](#). CSM a adoptat mai multe hotărâri prin care a redistribuit numărul de judecători și de personal al instanțelor judecătorești.

²⁸ Datele despre judecătorii din Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, disponibile la http://csm.md/files/Lista_judecatorilor/CA_Chisinau/Judecatoria_Buiucani.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

²⁹ Datele despre judecătorii din Judecătoria Centru, mun. Chișinău, disponibile la http://csm.md/files/Lista_judecatorilor/CA_Chisinau/Judecatoria_Centru.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

- Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău – 13 judecători numiți în funcție în 2015 și 2014. În aprilie 2016, în Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, activau 26 de judecători³⁰.
- Judecătoria Hîncești – 4 judecători numiți în funcție în 2015. În aprilie 2016, în Judecătoria Hîncești activau 9 judecători³¹.

Considerăm că CSM trebuie să evite numirea în funcție a unui număr mare de judecători fără experiență într-o instanță judecătorească în care volumul de lucru este mare, iar cauzele sunt de o complexitate mai mare. Anterior, CSM avea practica de a transfera judecători cu experiență din alte localități în Chișinău, practică ce nu mai este continuată. Considerăm că CSM trebuie să revină la această practică.

Ignorarea punctajului CSCJ la numiri și promovări

În 2012, a fost adoptată o nouă legislație privind selecția și promovarea judecătorilor. Judecătorii care urmează să fie promovați sunt evaluați de CSCJ. Ulterior, în baza aceluiași criterii și a unui interviu, CSM urmează să propună Președintelui sau Parlamentului promovarea judecătorului la curtea de apel sau CSJ. Deși legislația prevede un mecanism și criterii clare de promovare, în practică, CSM nu le aplică. Hotărârile CSM sunt publice și, din ianuarie 2016, ședințele sunt transmise online.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, la fel ca și în perioada 2013-2014, CSM a organizat frecvent concursuri cu luarea hotărârilor „în bloc”. Adică, la o ședință se decidea asupra numirii candidaților pentru mai multe posturi vacante de judecător. **Nu în toate cazurile au fost propuși spre numire candidații cu punctajul cel mai mare obținut la CSCJ.** Nu este clar dacă candidaților cu cel mai înalt punctaj obținut la CSCJ li se acordă vreo prioritate la alegerea instanței unde să activeze.

Astfel, în perioada ianuarie 2015 – martie 2016, CSCJ a adoptat 23 de hotărâri cu privire la admiterea la concursul de numire, prin promovare, în funcția de judecător la curțile de apel sau CSJ. La luarea hotărârii privind propunerea unui anume judecător, punctajul acordat de către CSCJ nu este decisiv pentru CSM. În cel puțin două cazuri în anul 2015 și în cel puțin două cazuri în 2016, candidații cu un punctaj mai mic au fost propuși de către CSM și desemnați de Președintele Republicii sau Parlament în funcția de judecător în instanțe ierarhic superioare³². Aceeași situație a fost constatată și pentru perioada 2013 - 2014, când CSCJ a emis 49 de hotărâri cu privire la admiterea la concursul de numire, prin promovare, în funcția de judecător la curțile de apel sau CSJ. În cel puțin șase cazuri, candidații cu un punctaj mai mic au fost propuși de către CSM și desemnați de Președintele Republicii sau Parlament în funcția de judecător în instanțe ierarhic superioare³³.

³⁰ Datele despre judecătorii din Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, disponibile la http://csm.md/files/Lista_judecatorilor/CA_Chisinau/Judecatoria_Riscani.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

³¹ Datele despre judecătorii din Judecătoria Hîncești, disponibile la http://csm.md/files/Lista_judecatorilor/CA_Chisinau/Judecatoria_Hincesti.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

³² A se vedea hotărârile CSM nr. 172/8 din 10 martie 2015, nr. 495/20 din 30 iunie 2015, nr. 7/2 din 26 ianuarie 2016, nr. 15/2 din 26 ianuarie 2016.

³³ Documentul de politici „Selectarea și cariera judecătorilor – dublări de responsabilități sau garanții suplimentare?”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, ianuarie 2016, pag. 28-29, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-DPP-Selectie-si-cariera.pdf>.

Concursuri pentru ocuparea funcției de judecător la CSJ

Prin Hotărârea CSM nr. [600/24 din 11 august 2015](#), a fost anunțat un concurs pentru suplinirea funcției vacante de judecător la CSJ, la care au participat șase candidați. Prin Hotărârea nr. [7/2 din 26 ianuarie 2016](#)³⁴, CSM a propus Parlamentului Republicii Moldova numirea în funcția de judecător la CSJ a dnei Mariana PITIC (judecător la Judecătoria sect. Centru, mun. Chișinău). În acest caz, CSM a selectat și propus spre promovare la CSJ un judecător care nu a acumulat cel mai înalt punctaj la CSCJ și care avea cea mai mică experiență în funcția de judecător dintre toți candidații. Hotărârea redactată și dosarul personal al judecătorului au fost transmise Parlamentului imediat după ședința CSM, chiar dacă aceasta putea fi contestată la CSJ în termen de 15 zile de la adoptare.

Unul dintre candidații participanți la concurs a contestat la CSJ Hotărârea CSM nr. 7/2 din 26 ianuarie 2016, invocând mai multe încălcări la adoptarea hotărârii. Prin Hotărârea CSJ din [26 februarie 2016 \(dosarul 3-3/16\)](#), contestația a fost respinsă ca neîntemeiată. Hotărârea motivată a CSJ nu este publicată pe pagina web a acesteia. La 1 aprilie 2016, Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova a examinat în ședință propunerea CSM pentru a fi numită în funcția de judecător la CSJ dna PITIC. Examinarea acestei chestiuni de către Comisia juridică nu a fost anunțată din timp și lipsește din agenda ședinței³⁵. Mai mult, nu se explică graba cu care CSM și Parlamentul au numit-o în funcție pe dna PITIC, în condițiile în care în mass-media erau publicate mai multe materiale despre deținerea unei averi care nu era declarată, iar ulterior, CNI s-a sesizat și a dispus începerea unei investigații în acest sens³⁶. Graba respectivă ridică suspiciuni și din considerentul că au fost înregistrate cazuri în care propunerea CSM de a numi judecători la CSJ nu a fost examinată de Parlament timp de aproape un an, cum este, spre exemplu, cazul judecătorilor Nicolae CRAIU și Anatolie ȚURCAN. Ultimii au fost propuși de CSM pentru numirea în funcția de judecători ai CSJ la 23 iunie 2015, iar Parlamentul i-a numit în funcție abia la 27 aprilie 2016³⁷. Coroborând aceste cazuri, poate fi trasă doar o concluzie și anume: o abordare selectivă cu privire la promovarea judecătorilor la cea mai înaltă instanță judecătorească, atât din partea CSM, cât și din partea Parlamentului.

Refuzurile Președintelui țării de numire, promovare sau transfer al judecătorului

Conform legislației actuale, în cazul în care Președintele țării refuză numirea sau promovarea unui judecător, CSM poate propune același candidat cu votul a două treimi din membrii săi și

³⁴ La Hotărârea CSM nr. 7/2 din 26 ianuarie 2016, a fost formulată o [opinie separată](#).

³⁵ Agenda ședinței Comisiei juridice, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova din 1 aprilie 2016, disponibilă la <http://parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=vRcNIi7ybUI%3d&tabid=84&mid=486&language=ro-RO> (ultima accesare la 1 mai 2016).

³⁶ Comunicat de presă. CNI a inițiat controale judecătorești Pitic, ministrului Chirinciuc și deputatului Gorila, disponibil la <http://cni.md/?p=2965>.

³⁷ Judecătorii Nicolae CRAIU și Anatolie ȚURCAN au fost propuși Parlamentului pentru numirea în funcția de judecător la CSJ la ședința CSM din 23 iunie 2015, prin hotărârile nr. [453/19](#) și [492/19](#). Comisia juridică, numiri și imunități a examinat proiectul de hotărâre de numire a acestor doi candidați la funcția de judecător la CSJ și a întocmit un raport în acest sens în ședința din [16 septembrie 2015](#). Parlamentul i-a numit în funcția de judecători la CSJ prin hotărârile nr. 80 și, respectiv, nr. 81, abia la 27 aprilie 2016.

Președintele este obligat să promoveze candidatul respectiv³⁸. Reprezentanții societății civile au semnalat mai multe cazuri în care Președintele țării a refuzat numirea sau promovarea unui candidat la funcția de judecător, bazându-se pe informațiile din rapoartele SIS, în care sunt indicate acțiunile și circumstanțele de incompatibilitate a candidatului/judecătorului, iar CSM a propus a doua oară aceeași persoană, fără a-și motiva hotărârea și, implicit, ignorând informația prezentată de Președinte³⁹. Mai mult, deși legea este foarte clară cu privire la solicitarea cvorumului de două treimi pentru propunerea repetată a aceluiași candidat, din lipsa indicării cvorumului în hotărârile CSM, în unele hotărâri nu este clar dacă judecătorii au fost numiți repetat cu votul a două treimi din membrii CSM sau doar cu votul majorității⁴⁰.

O investigație jurnalistică⁴¹ a relatat despre refuzurile președinților Republicii Moldova de promovare, reconfirmare, numire în funcție sau transfer a aproape 80 de judecători propuși de CSM în perioada 2005 - 2015. Printre motive se invocă discreditarea justiției, neobiectivitate, deținerea unor averi nejustificate, existența unor probleme de integritate ș.a. În pofida argumentelor expuse în refuzurile Președintelui, CSM a lăsat în funcție sau chiar a promovat nu mai puțin de 55 de judecători. O atare situație denotă fie o practică tendențioasă a Președintelui de refuzuri nejustificate, fie o ignorare nejustificată din partea CSM a informației oferite de Președinte.

În perioada monitorizată, au fost observate mai multe situații de propuneri repetate din partea CSM, fără însă a justifica ignorarea motivelor indicate în refuzul Președintelui. Spre exemplu, la 10 martie 2015, CSM propune șefului statului numirea dnei Natalia BERBEC în funcția de judecător la Judecătoria Hâncești⁴², deși anterior președintele țării a refuzat-o. Mai mult, printr-o hotărâre anterioară a CSM, Natalia BERBEC a fost respinsă pentru numirea în funcție în aceeași instanță⁴³. În ambele hotărâri ale CSM nu se invocă temeiurile pentru care aceasta a fost respinsă de către președintele Republicii Moldova în 2014.

La 26 ianuarie 2016, CSM a adoptat o hotărâre prin care a propus Președintelui Republicii Moldova numirea în funcția de judecător, la Judecătoria Centru din mun. Chișinău, a dnei Lucia BAGRIN. Cu o motivare sumară, CSM a aprobat candidatura propusă, numind-o pe dna BAGRIN în funcția de judecător, la una dintre cele mai râvnite instanțe din Republica Moldova, pe un termen de cinci ani, deși în octombrie 2014 șeful statului a refuzat numirea în funcția de judecător a dnei BAGRIN invocând argumente, precum: existența unor indicii și suspiciuni rezonabile legate de integritatea și reputația candidatului, în special existența unor informații care se referă la averi nedeclarate, conflicte de interese, relații cu persoane controversate etc.

³⁸ Art. 11 alin. (3) – (5) Legea cu privire la statutul judecătorului și art. 19 alin. (4) Legea cu privire la CSM.

³⁹ A se vedea, spre exemplu, apelurile organizațiilor societății civile din [29 februarie 2016](#), [8 februarie 2016](#), [29 septembrie 2014](#).

⁴⁰ De ex., prin Hotărârea CSM nr. [14/2 din 26 ianuarie 2016](#), CSM a propus numirea în funcția de judecător a dnei Lucia BAGRIN, deși în 2014 Președintele Republicii Moldova a refuzat să o numească în funcție. În hotărâre nu este indicat numărul de voturi prin care a fost decisă promovarea repetată a candidatei.

⁴¹ „Judecătorii cu nouă vieți”, disponibil la <http://anticoruptie.md/ro/investigatii/justitie/judecatorii-cu-noua-vieti-> (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

⁴² Hotărârea CSM nr. [182/8 din 10 martie 2016](#).

⁴³ Hotărârea CSM nr. [74/3 din 3 februarie 2016](#).

Într-un alt caz, la 26 ianuarie 2016, CSM propune președintelui R. Moldova numirea în funcția de președinte al Curții de Apel Comrat pe un termen de patru ani a dlui Serghei GUBENCO⁴⁴. Anterior, Președintele a refuzat promovarea dlui GUBENCO în funcția de judecător la Curtea de Apel Comrat, invocându-se existența unor elemente ale factorilor de risc și necoresponderea cu unele criterii obligatorii pentru accesarea în funcția de judecător⁴⁵.

În cazul judecătorului Anatolie GALBEN de la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, Președintele țării a refuzat reconfirmarea în funcție a unui judecător de instrucție și a solicitat CSM să aprecieze acțiunile judecătorului Anatolie GALBEN din punct de vedere al compatibilității cu interesele funcției publice. La 2 iunie 2015, CSM l-a propus repetat spre reconfirmare pe judecătorul GALBEN, peste circa șase luni de la refuzul Președintelui. CSM a făcut referire la Hotărârea CSM nr. 809/38 din 18 decembrie 2012, prin care judecătorul Anatolie GALBEN a fost considerat compatibil cu interesele funcției publice, deși refuzul Președintelui țării în cazul dlui Galben era datat din decembrie 2014 și conținea alegații de lipsă de integritate.

Membrii CSM susțin că refuzurile Președintelui țării conțin informații generale, iar informațiile în baza cărora Președintele refuză numirea candidaților / judecătorilor propuși de CSM nu sunt prezentate membrilor CSM pentru că sunt calificate drept secret de stat. Totuși, conform Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat⁴⁶, secretul de stat este definit ca informații protejate de stat în domeniul apărării naționale, economiei, științei și tehnicii, relațiilor externe, securității statului, asigurării ordinii de drept și activității autorităților publice, a căror divulgare neautorizată sau pierdere este de natură să aducă atingere intereselor și/sau securității Republicii Moldova. Astfel, cariera candidaților la funcția de judecător sau a judecătorilor nu este obiectul Legii nr. 245 din 27 noiembrie 2008. De aceea nu este clar de ce CSM-ul nu are acces la toate argumentele invocate de Președinte. În același timp, chiar dacă în refuzul Președintelui sunt indicate informații generale, CSM ar trebui să justifice de ce le ignoră. Lipsa motivării din partea CSM a propunerilor repetate indică mai degrabă o ignorare evidentă a problemelor indicate de Președinte. În condițiile unei încrederi mici în sistemul judecătoresc, numirea și promovarea judecătorilor în privința cărora există suspiciuni cu privire la integritate nu face decât să înrăutățească situația din justiție.

Mai mult, dacă CSM va continua să ignore informația oferită de șeful statului despre candidați, s-ar putea să se ajungă la adoptarea unor măsuri disproporționate și chiar periculoase. Spre exemplu, într-un proiect de lege elaborat de SIS în aprilie 2016⁴⁷ se propune verificarea candidaților până la numirea în funcție, inclusiv prin ridicarea informației privind

⁴⁴ Hotărârea CSM nr. 8/2 din 26 ianuarie 2016.

⁴⁵ „Judecătorii cu nouă vieți”, disponibil la <http://anticoruptie.md/ro/investigatii/justitie/judecatorii-cu-noua-vieti-> (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

⁴⁶ Legea nr. 245 din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat.

⁴⁷ Nota informativă la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative, elaborată în aprilie 2016, este disponibilă la http://sis.md/sites/default/files/transparenata/nota_informativa_-_legea_nr._271-2008.docx. Textul proiectului legii elaborat de SIS este disponibil la http://sis.md/sites/default/files/transparenata/lege_pentru_modificarea_si_completarea_unor_acte_legislative-_legea_nr._271_-2008.docx.

convorbirile telefonice ale persoanei supuse verificării, păstrarea pe un termen de cinci sau 15 ani a actelor materiale obținute în cadrul verificării ș.a. În nota informativă la proiectul de lege, instituția motivează necesitatea adoptării mai multor modificări la legislație, invocându-se următoarele circumstanțe:

- frecvența sporită a reconfirmării și avansării în funcție a persoanelor cu o situație materială nejustificabilă;
- existența informațiilor și materialelor ce atestă factori de risc în activitatea titularilor verificați;
- presupunerea existenței unor situații de protecționism din partea conducătorilor autorităților inițitoare de verificări în privința persoanelor verificate;
- constatarea interacțiunii candidaților/titularilor la funcții publice cu membri ai lumii interlope ș.a.

CRJM reiterează faptul că CSM ar trebui fie să refuze numirea, promovarea sau transferul în funcția de judecător în cazul existenței informațiilor care denotă incompatibilitatea candidatului cu funcția de judecător, în special în cazul în care Președintele țării prezintă CSM-ului refuzul motivat, fie CSM ar trebui să motiveze în hotărârea sa de ce ignoră informația respectivă și propune repetat candidatul. În cazul în care informațiile oferite de SIS și de șeful statului nu sunt suficient de convingătoare sau detaliate, CSM ar putea face uz de competențele sale stabilite în art. 4 alin. (3) lit. e) și f) al Legii cu privire la CSM - solicitarea organelor competente a unor informații referitoare la declarațiile cu privire la venituri și proprietate ale judecătorilor și solicitarea organelor fiscale efectuarea controlului veridicității declarațiilor despre venituri ale membrilor familiilor judecătorilor. CSM nu a adoptat niciodată vreo hotărâre care să fie bazată pe aceste norme.

Demisiile judecătorilor

Conform art. 25 alin. (1) al Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, demisia judecătorului poate avea loc în baza următoarelor motive:

- a) depunerii cererii de demisie;
- b) stabilirii necorespunderii evidente funcției deținute, ca rezultat al evaluării performanțelor;
- d) transferului într-o altă funcție în condițiile Legii;
- f) comiterii unei abateri disciplinare specificate în Legea nr.178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor;
- g) pronunțării hotărârii definitive de condamnare;
- h) pierderii cetățeniei Republicii Moldova;
- i) nerespectării prevederilor art. 8 (restricțiile de serviciu ale judecătorului);
- j) constatării incapacității de muncă, dovedite prin certificat medical;
- k) expirării împlinirii termenului în legătură cu nenumirea judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă, precum și în legătură cu atingerea de către acesta a plafonului de vârstă;
- l) constatării, prin hotărâre judecătorească definitivă, a capacității de exercițiu restrânse sau a incapacității de exercițiu.

Judecătorul se consideră demisionat din momentul emiterii decretului Președintelui (cu privire la judecătoria și curțile de apel) sau adoptării hotărârii Parlamentului (în cazul judecătorilor de la CSJ). Indicarea exactă a motivelor în actul de demisie este importantă din perspectiva consecințelor pentru judecător și pentru sistemul de drept în general. Demiterea judecătorului din funcție în baza art. 25 alin. (1) lit. b), f), g) și i) atrage lipsirea acestuia de dreptul la indemnizația unică de concediere, prevăzută la art. 26 alin. (3), și la stabilirea pensiei speciale în condițiile art. 32 al Legii nr. 544 din 20 iulie 1995. Judecătorii care cad sub incidența art. 25 alin. 1) vor avea dreptul la pensie pentru limită de vârstă conform condițiilor generale stabilite de Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Mai mult, deși nu este prevăzut în mod expres, judecătorul demisionat în baza art. 25 alin. (1) lit. f), g) și i) ar putea fi considerat ca persoană fără o reputație ireproșabilă și, respectiv, nu va putea fi numit într-o serie de funcții pentru care se cere o reputație ireproșabilă (de ex.: avocat, procuror, judecător la Curtea Constituțională, avocat al poporului ș.a.).

Conform art. 26 al Legii nr. 544 din 20 iulie 1995, se consideră demisie onorabilă dacă, în exercițiul funcțiunii și în afara relațiilor de serviciu, el nu a comis fapte care discreditează justiția sau compromis cinstea și demnitatea de judecător. Judecătorului aflat în demisie onorabilă i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu 50% din produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani complet lucrați în funcția de judecător. **Anume din cauza consecințelor pentru diferite motive de demisie este importantă asigurarea unei abordări corecte și previzibile de către CSM a demisiilor judecătorilor.**

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, Președintele țării a eliberat din funcție 24 de judecători, dintre care patru judecători în baza unor hotărâri de condamnare, doi – în legătură cu sancțiunile disciplinare, iar restul – în baza cererilor de demisie. În 2014, au demisionat 46 de judecători, iar în 2013 au demisionat 19 judecători. Cea mai mare parte a judecătorilor a demisionat în legătură cu ieșirea la pensie.

În unele cazuri, CSM a acceptat cererile de demisie ale judecătorilor, deși în privința acestora era dispusă începerea procedurilor disciplinare sau dat acordul pentru începerea urmăririi penale și tragerea la răspunderea penală. În unele cazuri, membrii CSM au declarat în public că nu pot încălca judecătorului dreptul la muncă și lipsa unor prevederi legale de respingere a cererii de demisie. Totuși pct. 9.8 al Regulamentului CSM stabilește că, în cazul în care s-a dat acordul pentru începerea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală, Consiliul poate, din oficiu, suspenda judecătorul din funcție.

La 5 decembrie 2014, judecătorul Ivan BUSUIOC (Judecătoria Centru, mun. Chișinău) a depus cerere de demisie, iar la [9 decembrie 2014](#) CSM a acceptat cererea de demisie. Un membru al CSM a făcut [opinie separată](#), în care a indicat că nu este de acord cu acceptarea demisiei judecătorului în condițiile în care acesta a fost condamnat⁴⁸ și faptul că dosarul penal la acea dată

⁴⁸ La 26 iunie 2014, judecătorul Ivan BUSUIOC (judecătoria Centru mun. Chișinău) a fost condamnat de Judecătoria Criuleni în baza art. 264 alin. 3 lit. b Cod penal (Încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport), iar prin Hotărârea CSM nr. [496/16 din 27 mai 2014](#), la demersul Procurorului General, judecătorul a fost suspendat din funcție.

era pe rol la Curtea de Apel Chișinău. La 11 martie 2015, sentința de condamnare a intrat în vigoare. La 18 martie 2015, Președintele R. Moldova a expediat o scrisoare prin care a informat CSM despre respingerea propunerii de eliberare din funcție, deoarece Ivan BUSUIOC a fost condamnat de Curtea de Apel Chișinău, iar CSM a propus repetat demiterea dlui Busuioc⁴⁹. În final, la 22 ianuarie 2016, a fost publicat decretul președintelui prin care Ivan BUSUIOC a fost demis în baza art. 25 alin. 1 lit. g), adică în urma pronunțării hotărârii definitive de condamnare. Acest decret al președintelui a fost contestat la Curtea Constituțională. Deputații [au sesizat Curtea Constituțională](#) pentru a verifica constituționalitatea Decretului Președintelui Republicii Moldova [nr. 1906 din 12 ianuarie 2016](#).

Adoptarea unui decret al președintelui Republicii Moldova printr-o asemenea comunicare cu CSM este unică. Nu se poate explica motivul insistenței CSM de a-l demite pe un judecător cu neglijarea faptului condamnării penale a acestuia. **Se creează impresia că CSM a insistat ca acest judecător să iasă onorabil din sistem, cu păstrarea tuturor beneficiilor de demisie a magistratului.**

În afară de demisia în urma condamnării penale, un alt aspect problematic ține de demisia în baza rezultatelor procedurii disciplinare și demisia în baza cererii proprii. În raportul de monitorizare al CSM din 2013⁵⁰, CRJM a constatat că, în cazul mai multor ex-judecători (Igor VORNICESCU, Grigore ZUBATI, Petru GRUMEZA, Valeriu GÎSCĂ, Ion TIMOFEI ș.a.), CSM a invalidat hotărârile Colegiului Disciplinar pe motiv că la acea dată judecătorul a fost eliberat din funcție în baza cererii. Prin asemenea practici, CSM a compromis orice efort al Colegiului Disciplinar de a obține sancționarea judecătorilor și a creat premise pentru încasarea unor sume considerabile de la stat de către judecătorii vizați, sub formă de indemnizații. Nu contestăm dreptul judecătorilor de a solicita demisia. Totuși, în cazul în care o procedură disciplinară sau un proces penal este pornit împotriva judecătorului care solicită demisia, urmând spiritul Legii, cererea de demisie ar trebui examinată doar după finalizarea procedurilor disciplinare sau penale, iar judecătorul să fie suspendat din funcție în funcție de gravitatea acuzației ce i se aduce. O asemenea prevedere se conține în art. 52 al Legii nr. 317 din 1 iulie 2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii din România⁵¹, care stabilește următoarele:

„Pe durata procedurii disciplinare, secția corespunzătoare a Consiliului Superior al Magistraturii, din oficiu sau la propunerea inspectorului judiciar, poate dispune

⁴⁹ CSM a remis repetat Președintelui hotărârea prin care a propus să-l demită pe dl BUSUIOC în baza cererii de demisie, pe motiv că la 5 decembrie 2014 nu era condamnat definitiv. De această dată, doi membri ai CSM au făcut opinie separată în care au indicat despre condamnare. Ulterior, la 3 decembrie 2015, Președintele țării a solicitat CSM să-și revizuiască hotărârea din 5 decembrie 2014 și să-l elibereze din funcție pe Ivan BUSUIOC în legătură cu pronunțarea hotărârii definitive de condamnare. La [8 decembrie 2015](#), CSM a respins iarăși solicitarea Președintelui de a revizui Hotărârea CSM din 5 decembrie 2014.

⁵⁰ Raportul de monitorizare al CSM din 2013, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2013, pag. 61-63, disponibil la http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/pilonstudiu1/Raport_Transparenta_si_eficienta_CSM- CRJM_-2013.pdf.

⁵¹ Art. 52 al Legii nr. 317 din 1 iulie 2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii din România, disponibilă la http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/29_01_2016_78628_ro.pdf.

suspendarea din funcție a magistratului, până la soluționarea definitivă a acțiunii disciplinare, dacă exercitarea în continuare a funcției ar putea afecta desfășurarea cu imparțialitate a procedurilor disciplinare sau dacă procedura disciplinară este de natură să aducă atingere gravă prestigiului justiției.”

La 3 noiembrie 2015, CSM a propus eliberarea din funcția de judecător a dlui Victor ORÂNDAȘ⁵², pe motiv de incompatibilitate cu funcția deținută și a propus Președintelui țării eliberarea din funcție a acestuia. În esență, motivul incompatibilității a fost emiterea în circumstanțe dubioase (în câteva ore de la sesizare, respectarea superficială a cerinței de confirmare a legalității probelor prin apostilă, cu achitarea taxei de stat post-factum) a unor ordonanțe judecătorești prin care au fost legitimizează tranzacții financiare internaționale în valoare de miliarde de dolari. În opinia sa separată⁵³, un membru CSM a indicat că Hotărârea CSM din 3 noiembrie 2015 a fost emisă cu încălcări procedurale. Deși CSM a calificat incompatibilitatea dlui ORÂNDAȘ ca fiind o abatere disciplinară, nu a fost respectată însăși procedura disciplinară (potrivit procedurii disciplinare, CSM nu poate aplica sancțiuni de sine stătător, aceasta fiind competența Colegiului disciplinar al judecătorilor). De asemenea, nu este clară declararea incompatibilă doar a dlui ORÂNDAȘ, în timp ce ordonanțe similare au fost emise de mai mulți judecători. După emiterea ordonanțelor unii dintre aceștia chiar au fost promovați.

Pe 5 noiembrie 2015, dl ORÂNDAȘ a declarat public⁵⁴ că a fost supus presiunilor de către președintele Judecătoriei Centru în vederea emiterii unor hotărâri în mai multe cauze, inclusiv în cauza privind lichidarea asociațiilor Falun Dafa și Falun Gong. Potrivit declarațiilor făcute de dl ORÂNDAȘ într-o emisiune TV⁵⁵, în ultima cauză el era presat să emită rapid o hotărâre de lichidare a organizațiilor. În februarie 2015, judecătorul a raportat aceste influențe unor ofițeri SIS. Potrivit dlui ORÂNDAȘ, după aceasta, președintele Judecătoriei Centru a întreprins acțiuni de răzbunare. La 15 februarie 2016, CSJ a anulat Hotărârea CSM din 3 noiembrie 2015⁵⁶.

În concluzie, observăm că CSM a acceptat cererea de demisie a mai multor judecători, inclusiv în cazul în care erau pendinte procedurile disciplinare sau chiar de condamnare. CSM urmează să se abțină de la acceptarea cererilor de demisie când acestea sunt depuse pentru a evita eliberarea din funcție pentru comiterea abaterilor disciplinare sau comiterea unor infracțiuni.

⁵² Hotărârea CSM nr. 835/33 din 3.11.2015.

⁵³ Opinia separată la Hot. CSM nr. 833/33 din 3 noiembrie 2015 disponibilă la <http://csm.md/files/Hotaririle/2015/33/835-33-opinia.PDF>.

⁵⁴ „Spovedania unui judecător: Am fost dat afară pentru că nu am ascultat ordinele președintelui...”, disponibil la <http://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/spovedania-unui-judecator-am-fost-dat-afara-pentru-ca-nu-am-ascultat-ordinele-presedintelui> (ultima accesare la 1 mai 2016).

⁵⁵ „Victor ORÂNDAȘ, judecător moldovean refugiat la București, acuză presiuni în Justiție, implicarea SIS [video]”, disponibil la <http://epochtimes.ro/news/victor-orindas-judecator-moldovean-refugiat-la-bucuresti-acuza-presiuni-in-justitie-implicarea-sis-video---240435> (ultima accesare la 1 mai 2016).

⁵⁶ A se vedea hotărârea CSJ disponibilă la http://jurisprudenta.csj.md/search_cont_csm.php?id=107.

1.3. Transferul judecătorilor

Conform art. 20¹ al Legii nr. 544 din 30 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, **transferul pe termen limitat (transferul temporar)** al judecătorilor din cadrul altor instanțe poate avea loc în următoarele circumstanțe:

- în cazul în care instanțele judecătorești nu pot funcționa normal din cauza incapacității din motive de sănătate a judecătorilor de a-și exercita atribuțiile timp de șase luni,
- din cauza existenței unor posturi vacante,
- din cauza volumului mare de activitate al instanței judecătorești.

Transferul pe termen limitat al judecătorilor se poate face pe o perioadă de cel mult șase luni, care poate fi prelungită cu încă cel mult șase luni. Conform art. 20 alin. (3) al Legii nr. 544, judecătorii pot solicita transferarea la o instanță de același nivel doar după expirarea a cinci ani de la numirea în funcție.

În anul 2015, CSM a acceptat 16 solicitări de transfer temporar, dintre care în două cazuri a refuzat transferul temporar. În perioada ianuarie – martie 2016, CSM a examinat șase solicitări ale președinților de instanță privind transferul temporar, acceptându-se patru solicitări. În perioada 2013 – 2014, au fost anunțate 26 de concursuri pentru suplinirea, prin transfer, a 28 de funcții de judecător, iar în final, doar șapte cazuri au avut drept finalitate numirea prin transfer. Majoritatea solicitărilor de transfer în aceste perioade au vizat judecătorii din mun. Chișinău.

CSM a refuzat transferul temporar în legătură cu propunerea CSM de eliberare din funcție a doi dintre judecători⁵⁷, iar în alt caz, în legătură cu volumul mare de dosare din instanța de unde a fost detașat⁵⁸. În ultimul caz, prin Hotărârea CSM [nr. 670/26 din 15 septembrie 2015](#), transferul temporar al judecătorului Aureliu POSTICĂ a fost respins, iar peste două săptămâni, prin Hotărârea [nr. 707/28 din 6 octombrie 2015](#), CSM a acceptat transferul temporar al aceluiași judecător de la Judecătoria Orhei la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău. Judecătorul Aureliu POSTICĂ a fost transferat temporar de mai multe ori de la Judecătoria Orhei la judecătoria Rîșcani mun. Chișinău⁵⁹, chiar dacă președintele instanței de unde a fost detașat nu și-a dat acordul sau s-a pronunțat negativ asupra unui asemenea transfer din motivul existenței unui volum mare de lucru în acea instanță. Totuși, CSM nu a răspuns în nici un fel acestor preocupări.

În alt caz, CSM a admis transferul unui judecător de la Judecătoria Bălți la Judecătoria Rîșcani din mun. Chișinău⁶⁰ pentru ca peste două luni, președintele Judecătoriei Bălți să solicite transferul temporar al unui judecător de la o altă instanță la Judecătoria Bălți. Președintele Judecătoriei Bălți a motivat necesitatea transferului temporar prin creșterea numărului de dosare în procedură per judecător⁶¹ și existența a șase posturi vacante de judecător. ***Aceste transferuri de fapt denotă solicitări intenționate de a asigura transferul unor anumiți judecători la Chișinău.***

⁵⁷ Hotărârea CSM nr. [113/5 din 17 februarie 2015](#).

⁵⁸ Hotărârea CSM nr. [670/26 din 15 septembrie 2015](#).

⁵⁹ Raportul „Reforma instituției judecătorului de instrucție în Republica Moldova”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, ianuarie 2015, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-Raport-JI-28-01-2015.pdf>.

⁶⁰ Hotărârea CSM nr. [43/2 din 27 ianuarie 2015](#).

⁶¹ Hotărârea CSM nr. [262/12 din 7 aprilie 2015](#).

În toate cazurile, președinții instanțelor care au solicitat CSM transferul temporar al judecătorului au indicat numele judecătorilor pe care-i vor transferați. Astfel, CSM a acceptat de fiecare dată transferul judecătorilor propuși, fără vreun anunț adresat judecătorilor din judecătoriile din raza municipiului Chișinău sau din instanțele cu un volum mai mic de lucru, care ar dori să fie transferați temporar în alte instanțe. Astfel, instituția transferului temporar aplicat de către CSM de fapt nu-și atinge scopul – nu epuizează problema sistemică din unele instanțe judecătorești, deoarece nu se observă o tendință de transfer temporar al judecătorilor din instanțe cu volum mic de lucru. Din contra, unele transferuri creează o insuficiență de număr de judecători pentru examinarea cauzelor în instanțele de unde sunt transferați judecătorii vizați.

Mai mult, se observă o tendință clară de transfer temporar al unor anumiți judecători, care sunt menținuți în funcția transferată de mai mulți ani sub instituția transferului temporar, cu perioade mici de întrerupere în instanța unde au fost numiți inițial. Acest lucru pare a fi mai degrabă un transfer deghizat, evitând concursurile de ocupare a funcțiilor vacante anunțate în special pentru instanțele din mun. Chișinău. *CSM urmează să mărească numărul judecătorilor în unele instanțe judecătorești în măsura în care transferurile temporare vor fi aplicate mult mai rar.* Astfel, prin hotărârea CSM nr. [282/13 din 27 aprilie 2016](#), CSM a solicitat Ministerului Justiției elaborarea unui proiect de lege pentru modificarea art. 21 al Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, în partea ce se referă la 15 posturi de judecător din fondul de rezervă, și anume transferarea posturilor de rezervă la posturile de judecător pentru toate instanțele judecătorești.

Conform art. 20 al Legii nr. 544 din 30 iulie 1995, judecătorii pot solicita transferarea la o instanță de același nivel doar după expirarea a cinci ani de la numirea în funcție (transferul permanent). În anul 2015, CSM a acceptat **transferul permanent** pentru trei judecători și a respins solicitarea pentru doi judecători⁶². CSM a motivat într-un caz refuzul de transfer permanent deoarece judecătorul avea două sancțiuni disciplinare, iar unui judecător deoarece nu i-a expirat termenul de cinci ani de la numirea în funcție în conformitate cu art. 20 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Aspecte problematice cu privire la aplicarea instituției transferului permanent nu au fost depistate.

În concluzie, CSM admite în mod repetat transferurile temporare doar ale unor judecători, în special în cadrul unor instanțe judecătorești din mun. Chișinău. CSM urmează să stabilească o practică prin care să accepte transferul temporar al judecătorilor în instanțele cu un volum mai mare, dacă judecătorii provin din instanțele judecătorești cu un volum de muncă mai mic și dacă această solicitare a fost expediată tuturor președinților de instanță din țară. De asemenea, urmează să fie exclusă practica de acceptare a transferurilor temporare ale acelorași judecători în mod periodic și repetat, care se transformă de fapt în transferuri permanente. Nu este clară practica CSM de admitere sau respingere a solicitărilor președinților de instanță pentru transferurile temporare ale judecătorilor la o instanță de același nivel, lipsind vreo motivație în textul hotărârii. CSM urmează să adopte criterii clare și să le aplice uniform pentru toți judecătorii care solicită transferul temporar

⁶² A se vedea hotărârile CSM nr. [357/16](#), nr. [358/16](#) și nr. [359/16](#), <http://csm.md/files/Hotaririle/2015/16/356-16.pdf>.

sau permanent. CSM trebuie să evite transferul unor judecători de instrucție din instanțele cu o sarcină mare de lucru a judecătorului de instrucție în alte instanțe pentru exercitarea aceluiași atribuții, la cererea președinților de instanță cu indicarea persoanei concrete. CSM urmează să aplice instituția transferului prin anunțarea concursurilor pentru transferul judecătorilor de la instanțe cu volum de muncă mic către instanțe cu volum de muncă mare, astfel încât să nu destabilizeze activitatea instanței de unde este transferat judecătorul.

1.4. Numirea judecătorilor de instrucție

În 2012, Parlamentul a adoptat Legea nr. 153 prin care a prevăzut reformarea instituției judecătorului de instrucție. Potrivit acestei legi, reforma urma să aibă loc în două etape: integrarea judecătorilor de instrucție în funcție în corpul general de judecători, urmată de numirea noilor judecători de instrucție din rândul judecătorilor de drept comun. Astfel, s-a dorit transformarea judecătorilor de instrucție dintr-o categorie separată de judecători, cu criteriile specifice de numire în funcție, cu un mandat specific și nelimitat în timp, într-o specializare a activității judecătorilor de drept comun. CSM a elaborat Regulamentul CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție, aprobat prin Hotărârea nr. [145/6 din 12 februarie 2013](#), în care a prevăzut toate etapele reformei acestei instituții.

Prima etapă a reformei prevedea solicitarea din partea judecătorilor de instrucție de a fi reconfirmați în funcție, iar ulterior aceștia trebuiau să urmeze cursurile de instruire la Institutul Național al Justiției, după care urma evaluarea performanțelor și adoptarea hotărârii CSM de propunere Președintelui țării de a fi reconfirmați în funcție. Această etapă urma să se desfășoare timp de trei ani de la adoptarea Legii nr. 153, adică între 31 august 2012 și 31 august 2015. Dintre cei 40 de judecători de instrucție în funcție la data intrării în vigoare a Legii nr. 153, 31 au fost reconfirmați în funcție, doi au fost transferați în funcția de judecător fără a trece prin procedura de reconfirmare, iar restul judecătorilor nu au fost reconfirmați din diverse motive (eliberare din funcție, demisie, lipsa de solicitare de reconfirmare etc.). După 31 august 2015, CSM nu și-a ajustat Regulamentul privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție, care prevede inclusiv etapa tranzitorie de reconfirmare.

Cea de-a doua etapă a reformei a constat într-o nouă procedură de numire de către CSM a judecătorilor de drept comun care să exercite atribuțiile judecătorului de instrucție, pe un mandat de timp determinat, din corpul general de judecători.

În ianuarie 2015, CRJM a lansat raportul „Reforma instituției judecătorului de instrucție în Republica Moldova”⁶³, în care a examinat modul în care s-au desfășurat ambele etape ale reformei instituției judecătorului de instrucție între 2012 și 2014. Concluziile și recomandările din acest raport sunt valabile și pentru procesul de numire desfășurat de CSM a judecătorilor care exercită atribuțiile judecătorului de instrucție în anul 2015 și pe parcursul a patru luni ale anului 2016. În continuare, vom examina câteva aspecte problematice la numirea noilor judecători de instrucție, care se referă la profilul judecătorilor

⁶³ Raportul „Reforma instituției judecătorului de instrucție în Republica Moldova”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, ianuarie 2015, Chișinău, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-Raport-JI-28-01-2015.pdf>.

de instrucție, respectarea de către CSM a condițiilor de numire în funcție, procedura urmată de CSM la numirea judecătorilor de instrucție de bază și supleanți, termenul mandatului și volumul de muncă al judecătorilor de instrucție.

Cine sunt noii judecători de instrucție?

La 31 decembrie 2014, dintre cei 30 de judecători reconfirmați în funcția de judecător de drept comun la acel moment, 25 (83%) continuau să exercite atribuțiile judecătorului de instrucție. Datele mai recente, conform situației din 30 aprilie 2016, arată că dintre 31 de judecători de instrucție reconfirmați până la 31 august 2015, 18 (58%) continuă să exercite atribuțiile judecătorului de instrucție. Deși acest număr a scăzut pe parcursul ultimului an, oricum este unul mare. Aceasta înseamnă că, de fapt, în 58% din cazuri, aceiași judecători care activau ca judecători de instrucție înainte de reformă exercită în prezent aceste atribuții. Această situație contravine scopului reformei judecătorului de instrucție inițiată de Parlament, nu contribuie la integrarea profesională a judecătorilor respectivi și la creșterea profesionalismului lor. Dacă în instanțele mici, cu 2-3 judecători, perpetuarea acelorași judecători în calitate de judecători de instrucție s-ar putea justifica din cauza numărului mic de judecători, nu este clar de ce în instanțele mari, unde nu există această problemă, se procedează la fel, de exemplu, în judecătoriile Botanica, Buiucani și Ciocana din mun. Chișinău sau în Judecătoria Bălți.

Condițiile de numire în funcție a judecătorilor de instrucție

Potrivit pct. 2 al Regulamentului CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție, judecătorii care urmează a fi numiți pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție trebuie să aibă o experiență în funcția de judecător **de cel puțin trei ani** și să-și fi exprimat consimțământul de a fi numiți în această funcție.

În perioada 2012-2014, CSM a numit în funcție judecători de instrucție care aveau o experiență în funcția de judecător mai mică de trei ani în 14 judecătorii, fără vreo justificare. Între 1 ianuarie 2015 și 30 aprilie 2016, CSM a refuzat în cinci cazuri propunerile președinților de instanță de numire a judecătorilor de instrucție din motiv că nu întruneau minim trei ani de experiență în funcția de judecător. Această practică este pozitivă și reprezintă o îmbunătățire a lucrului CSM în comparație cu activitatea anterioară. Totuși, în cazul unui judecător, CSM a respins de două ori propunerea președintelui instanței de a-l numi în calitate de judecător de instrucție pe motivul lipsei experienței minime de trei ani, dar l-a numit în scurt timp de la solicitarea repetată a președintelui Judecătoriei Hîncești⁶⁴, deși în această instanță de judecată activează nouă judecători.

⁶⁴ CSM a adoptat Hotărârea nr. [404/17 din 2 iunie 2015](#), prin care a respins candidatura judecătorului Ion DADU din Judecătoria Hîncești, pe motiv că acesta nu întrunește condiția de trei ani de experiență în funcția de judecător. Acesta a fost numit în funcția de judecător la 7 mai 2015. Totuși, prin Hotărârea nr. [450/18 din 9 iunie 2015](#), CSM a admis candidatura judecătorului respectiv de a fi numit în calitate de judecător de instrucție de bază până la 31 decembrie 2015. Ulterior, la 22 decembrie 2015, CSM a respins cererea președintelui Judecătoriei Hîncești de a numi același judecător pe un termen de 1 an (hotărârea CSM nr. [986/40](#)), pe care l-a admis peste circa o lună la cererea președintelui instanței de judecată.

În ceea ce privește consimțământul judecătorului de a exercita atribuțiile judecătorului de instrucție, Regulamentul CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție lasă la discreția președintelui instanței de judecată alegerea candidaturii în cazul în care niciun judecător nu își va da acordul pentru exercitarea atribuțiilor de judecător de instrucție. În același timp, refuzul de a exercita atribuțiile judecătorului de instrucție va fi calificat drept abatere disciplinară și va servi temei pentru aplicarea sancțiunii disciplinare⁶⁵, deși Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nu prevede o astfel de abatere.

Între 1 ianuarie 2015 și 30 aprilie 2016, în două hotărâri CSM, s-a invocat lipsa consimțământului judecătorului desemnat de președintele instanței de a îndeplini sarcinile judecătorului de instrucție. În primul caz, președintele Judecătoriei Anenii Noi a propus numirea unui judecător de instrucție fără consimțământul acestuia, explicând că niciun judecător din instanță nu a dorit să preia aceste atribuții⁶⁶. În cel de-al doilea caz, președintele Judecătoriei Orhei a propus numirea unui judecător de instrucție pentru examinarea unei cauze concrete, din cauza recuzărilor judecătorilor de instrucție în exercițiu, în lipsa acordului judecătorului numit⁶⁷. Această procedură poate duce la tensiuni nedorite în cadrul instanței de judecată. Nici Legea nr. 153 și nici Regulamentul CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție nu oferă soluții pentru asemenea situații. O soluție în cazul lipsei acordului tuturor judecătorilor ar fi tragerea la sorți, ceea ce ar diminua tensiunea care ar putea fi generată de decizia unilaterală a președintelui instanței de judecată.

Procedura de numire a judecătorilor de instrucție

Conform pct. 2 al Regulamentului privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție, CSM numește judecătorul care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție, la propunerea președintelui instanței de judecată. În ianuarie 2015, CSM a început să publice lista actualizată a judecătorilor de instrucție din toată țara⁶⁸, ceea ce este un lucru pozitiv. Constatăm că CSM dedică numirii judecătorilor de instrucție o mare parte a activității sale. Pe parcursul anului 2015, CSM a examinat chestiunea numirii judecătorilor de instrucție în 27 de ședințe din totalul de 40 (67% din ședințe), cu adoptarea a 45 de hotărâri în acest scop. Pe parcursul a patru luni ale anului 2016, CSM a numit judecători de instrucție în nouă ședințe din totalul de 14 (64% din ședințe) și a adoptat 11 hotărâri. Atât în 2015, cât și în cele patru luni ale anului 2016, în unele ședințe CSM a adoptat mai multe hotărâri de numire a judecătorilor de instrucție, deși în altele a examinat numirile tuturor judecătorilor de instrucție într-o singură hotărâre. Acest volum mare de muncă ar putea fi redus prin numirea tuturor judecătorilor de instrucție de bază și supleanți într-o singură ședință CSM, pe un termen fix și egal pentru toate instanțele de judecată din țară.

⁶⁵ Pct. 8 al Regulamentului CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție.

⁶⁶ Hotărârea CSM nr. 891/36 din 24 noiembrie 2015.

⁶⁷ Hotărârea CSM nr. 473/19 din 23 iunie 2015.

⁶⁸ Lista judecătorilor de instrucție, disponibilă la http://csm.md/files/Lista_judecatorilor/Lista_de_instrucție.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

Numărul mare de ședințe ale CSM la care se examinează numirile judecătorilor de instrucție se explică prin managementul defectuos al președinților instanțelor de judecată. În unele cazuri, CSM numește judecători de instrucție de bază și/sau supleanți într-o anumită instanță de mai multe ori pe parcursul unui an. Spre exemplu, în cazul Judecătoriei Florești, CSM a adoptat trei hotărâri pe parcursul anului 2015 – una de numire a judecătorului de instrucție de bază și două - pentru numirea judecătorilor de instrucție supleanți, deși toți ar fi putut să fie numiți într-o singură ședință.

În alte cazuri, numărul mare de ședințe este o urmare a faptului că CSM numește judecătorii de instrucție pe un mandat foarte scurt și este nevoit la expirarea aceluși mandat să examineze din nou aceeași chestiune. Spre exemplu, CSM a numit judecătorul de instrucție la Judecătoria Cantemir în ianuarie 2016 pentru doar o lună, iar la expirarea acestui mandat, la 9 februarie 2016 l-a numit pentru un mandat de 11 luni, adică numind de două ori pe parcursul unui an același judecător de instrucție, deși ar fi putut face acest lucru o singură dată.

Există situații când, în aceeași ședință, CSM adoptă hotărâri separate privind numirea judecătorului de instrucție de bază și a celui supleant, deși CSM ar fi putut aborda cele două numiri într-o singură hotărâre⁶⁹. În unele cazuri, președinții instanțelor de judecată cer numirea judecătorului de instrucție supleant după o lună de la numirea judecătorului de instrucție de bază, deși aceasta ar fi putut fi realizat în aceeași ședință. Spre exemplu, prin Hotărârea CSM nr. [41/2 din 27 ianuarie 2016](#), judecătorul de instrucție supleant la Judecătoria Hîncești a fost numit, deși judecătorul de instrucție de bază a fost numit cu o lună înainte, prin Hotărârea nr. [1040/34 din 23 decembrie 2014](#). Pentru toate situațiile descrise mai sus, o soluție viabilă ar fi numirea tuturor judecătorilor de instrucție din țară într-o singură ședință CSM, pentru un mandat unic.

Într-un singur caz, judecătorul de instrucție supleant a fost ulterior suspendat din funcție și CSM a admis cererea președintelui instanței de modificare a hotărârii inițiale prin înlocuirea numelui judecătorului de instrucție cu al unui alt judecător. Astfel, prin Hotărârea CSM nr. [41/2 din 27 ianuarie 2015](#), prin care l-a numit pe dl Veaceslav PANFILII în calitate de judecător de instrucție supleant la Judecătoria Anenii Noi. Prin Hotărârea CSM nr. [403/17 din 2 iunie 2015](#), a fost modificată Hotărârea din 27 ianuarie 2015, prin înlocuirea judecătorului Veaceslav PANFILII cu Igor BRAI, pe motiv că, la 28 aprilie 2015, dl PANFILII a fost suspendat din funcție. Nu este clar din hotărârea CSM dacă în perioada de până la suspendare acel judecător a examinat dosare în calitate de judecător de instrucție supleant. Dacă da, prin modificarea numelui judecătorului de instrucție în hotărârea inițială a CSM, există riscul că toate hotărârile au fost adoptate de un judecător de instrucție fără împuterniciri.

Termenul mandatului

Conform pct.3 al Regulamentului CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție, mandatul judecătorilor de instrucție este de până la trei ani. În practică, CSM numește judecătorii de instrucție pe termene diferite, acestea variind de la o lună la trei ani, dar în cele mai dese cazuri sunt de un an. Totuși, CSM continuă să nu justifice în hotărârile sale durata mandatului judecătorilor de instrucție. Termenul de trei ani a fost aplicat doar în șapte cazuri în perioada 1 ianuarie 2015 - 30 aprilie 2016, doar atunci când a fost solicitat expres de președinții judecătoriilor.

⁶⁹ În cazul Judecătoriei Drochia, hotărârile CSM nr. [489/19](#) și [474/19 din 23 iunie 2015](#).

Din anul 2015, CSM nu mai practică numirea judecătorilor de instrucție de bază fără indicarea termenului mandatului, ceea ce este o evoluție pozitivă. Președintele Judecătorei Basarabeasca a solicitat numirea judecătorilor de instrucție de bază și supleant pentru un mandat de trei ani, iar în dispozitivul Hotărârii CSM nr. [427/17 din 2 iunie 2015](#) nu este menționat termenul. Totuși, în lista judecătorilor de instrucție publicată pe pagina web a CSM⁷⁰ este indicat termenul de trei ani.

Deseori CSM nu indică termenul de numire a judecătorilor de instrucție supleanți, menționând că aceștia se numesc doar pe perioada exercitării atribuțiilor judecătorilor de instrucție în funcție. Considerăm că ar trebui de indicat termenul mandatului inclusiv al judecătorilor de instrucție supleanți, pentru asigurarea uniformității și clarității îndeosebi pentru justițiabili.

Între 1 ianuarie 2015 și 30 aprilie 2016, CSM a numit de 11 ori, la cererea președinților de judecătorei, judecători de instrucție cu un mandat pentru examinarea unor cauze specifice. În trei cazuri dintre acestea, CSM nu a motivat de ce a numit judecători de instrucție pentru examinarea acelor cauze concrete, așa cum a făcut-o în celelalte opt cazuri, fiind vorba despre abținerea și/sau recuzarea judecătorilor de instrucție de bază și supleanți. Deși în cele trei cazuri numirea ar putea fi cauzată de aceleași motive, lipsa justificării în partea motivată a hotărârii CSM ar putea fi interpretată în mod diferit.

Numirea judecătorilor de instrucție pe mandate scurte duce la un vid între mandatele judecătorilor de instrucție și, respectiv, tergiversarea examinării dosarelor și materialelor judecătorilor de instrucție. Astfel, prin Hotărârea nr. [25/1 din 13 ianuarie 2015](#), la cererea președinților instanțelor de judecată, CSM a menținut împunernicirile judecătorilor de instrucție desemnați în 2013-2014 până la finalizarea dosarelor. Este evident că există o necesitate de numire a acestor judecători pe termene mai mari, care să ofere suficientă stabilitate și previzibilitate în exercitarea mandatului.

Numirea judecătorilor de instrucție pe termene și la date diferite duce uneori la pauze între mandatele judecătorilor de instrucție. Unii președinți de judecătorei cer numirea judecătorilor de instrucție din timp, până la expirarea mandatului celor în funcție, iar alții – nu. La aceste termene, se adaugă și timpul necesar pentru introducerea subiectelor pe ordinea de zi a CSM și examinarea cererilor de numire (a se vedea inclusiv *procedura de numire de către CSM*). Aceste probleme ar fi soluționate dacă s-ar numi toți judecătorii de instrucție la aceeași dată în toată țara, pe un mandat fix și egal pentru toate instanțele de judecată din țară.

Volumul de muncă

În ianuarie 2015, exista o distribuție inegală a sarcinii de muncă între judecătorii de instrucție, circa 50% din totalul volumului de muncă revenind celor din Chișinău⁷¹. Potrivit pct. 8¹ al Regulamentului CSM privind distribuția aleatorie a dosarelor spre examinare în instanțele judecătorești⁷², toți judecătorii de instrucție trebuie să primească în examinare

⁷⁰ Lista judecătorilor de instrucție, disponibilă la http://csm.md/files/Lista_judecatorilor/Lista_de_instrucție.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

⁷¹ Raportul „Reforma instituției judecătorei de instrucție în Republica Moldova”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, ianuarie 2015, Chișinău, pag. 47-49, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-Raport-JI-28-01-2015.pdf>.

⁷² Regulament privind distribuția aleatorie a dosarelor spre examinare în instanțele judecătorești, aprobat prin Hotărârea CSM nr. [110/5 din 5 februarie 2013](#).

și dosare de drept comun în volum de 50%. Această prevedere nu este echitabilă, având în vedere sarcina extrem de diferită a judecătorilor de instrucție din toată țara. Considerăm că volumul de dosare de drept comun repartizat judecătorilor de instrucție urmează a fi lăsat la discreția președinților instanțelor de judecată. De asemenea, urmează a fi determinat de volumul real de muncă al fiecărui judecător de instrucție⁷³.

În cazul judecătorilor Cahul și Hîncești în care sarcina judecătorului de instrucție este pentru o singură persoană⁷⁴, în 2015 și 2016, președinții de instanță au înaintat unele cereri către CSM privind volumul de lucru al judecătorilor de instrucție. Astfel, la 27 octombrie 2015, președintele Judecătoriei Cahul a solicitat numirea a încă unui judecător de instrucție pe motiv că volumul de muncă este foarte mare, iar CSM a acceptat solicitarea⁷⁵. A doua cerere a venit din partea președintelui Judecătoriei Hîncești care la 26 ianuarie 2016 a solicitat reducerea sarcinii judecătorului de instrucție cu dosare de drept comun de la 50% la 25%, iar CSM a refuzat fără a-și motiva hotărârea⁷⁶. Considerăm că CSM ar trebui să ia în calcul asemenea solicitări, îndeosebi în instanțele despre care există date că sarcina judecătorului de instrucție este destul de mare.

În concluzie, este nevoie de revizuirea Regulamentului CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorului de instrucție prin anularea dispozițiilor tranzitorii privind reconfirmarea judecătorilor de instrucție în calitate de judecători de drept comun. Este salutar faptul că CSM a refuzat în câteva cazuri numirea judecătorilor de instrucție din motiv că nu întruneau minim trei ani de experiență în funcția de judecător, dar acest standard ar trebui aplicat în toate cazurile sau ar trebui să fie motivat în hotărârea CSM, atunci când nu este posibil a numi în funcție alt judecător. CSM dedică numirii judecătorilor de instrucție o mare parte a activității sale, examinând chestiunea numirii judecătorilor de instrucție în circa 65% din totalul de ședințe desfășurate în 2015 și primele patru luni ale anului 2016. Aceasta se datorează mai multor factori, printre care managementului precar al președinților de instanță, dar și mandatului scurt pentru care CSM numește judecătorii de instrucție, acesta fiind foarte variat, între o lună și trei ani, dar în cele mai dese cazuri este de un an. De asemenea, CSM adoptă uneori mai multe hotărâri de numire în aceeași ședință, deși ar putea să le adopte printr-o hotărâre. Acest volum mare de muncă ar putea fi redus prin numirea tuturor judecătorilor de instrucție de bază și supleanți într-o singură ședință CSM, pe un termen fix și egal pentru toate instanțele de judecată din țară, o dată la trei ani. Această procedură ar duce la o stabilitate și previzibilitate pentru mandatul judecătorilor de instrucție din toată țara, dar și ar reduce din sarcina CSM de numire a acestor judecători. De asemenea, judecătorii de instrucție din instanțele cu un volum mare de muncă se află în imposibilitatea examinării a încă 50% de alte categorii de dosare, după cum prevede pct. 8¹ al Regulamentului CSM privind distribuirea aleatorie a dosarelor spre examinare

⁷³ Raportul „Reforma instituției judecătorului de instrucție în Republica Moldova”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, ianuarie 2015, Chișinău, pag. 47-49, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/CRJM-Raport-JI-28-01-2015.pdf>.

⁷⁴ Idem, pag. 50.

⁷⁵ Hotărârea CSM nr. 808/31 din 27 octombrie 2015.

⁷⁶ Hotărârea CSM nr. 19/2 din 26 ianuarie 2016.

în instanțele judecătorești. Este necesară revizuirea prevederii în cauză și lăsarea acestei atribuții președintelui instanței de judecată care să determine această sarcină suplimentară în funcție de volumul de muncă real al judecătorului de instrucție din acea instanță. Alternativ, această chestiune poate fi decisă de CSM prin mărirea numărului judecătorilor de instrucție per instanță conform sarcinii reale de lucru.

1.5. Monitorizarea modului de repartizare aleatorie a dosarelor

Conform art. 4 alin. (4) al Legii nr. 947, CSM aprobă Regulamentul privind modul de repartizare aleatorie a dosarelor pentru examinare în instanțele judecătorești, care asigură transparența, obiectivitatea și imparțialitatea acestui proces.

În anul 2015, CSM a adoptat șase hotărâri referitor la distribuția aleatorie a dosarelor⁷⁷, iar în anul 2016, acest subiect a fost abordat în trei hotărâri⁷⁸. Acestea se referă la solicitările președinților de instanță de a exclude mai multe deficiențe ale PIGD, solicitările de modificare a procentajului de examinare a dosarelor (volumului de lucru), blocarea în sistem a unor judecători pentru examinarea unor categorii de cauze ș.a. Periodic, pe pagina web a CSM sunt publicate notele Inspecției Judiciare⁷⁹ și informații referitoare la mai multe evenimente organizate la inițiativa CSM cu președinții de instanță, privitor la implementarea eficientă a PIGD.

În anul 2015, nerespectarea dispozițiilor privind distribuția aleatorie a dosarelor, abatere prevăzută la art. 22 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 544, a fost invocată într-o dispoziție de intentare a procedurii disciplinare⁸⁰. În anul 2014, nerespectarea dispozițiilor privind distribuția aleatorie a dosarelor s-a invocat în două cazuri⁸¹.

CSM trebuie să continue practica de publicare a informațiilor ce țin de modul de repartizare a dosarelor, asigurând publicul privind transparența, obiectivitatea și imparțialitatea acestui proces. Informația urmează să fie prezentată în măsura în care datele și concluziile să fie credibile și obiective.

Stabilirea volumului diferențiat de lucru pentru funcții administrative sau judecători membri în instituțiile afiliate CSM

Prin hotărârea CSM [nr. 98/4 din 10 februarie 2015](#), unor judecători (cu funcții administrative sau membri ai unor colegii ale CSM) li s-a stabilit un volum de lucru, după cum urmează:

⁷⁷ Hotărârile CSM nr. [977/39 din 15.12.2015](#), nr. [888/36 din 24.11.2015](#), nr. [443/18 din 9.06.2015](#), nr. [240/11 din 31.03.2015](#), nr. [229/10 din 24.03.2015](#), nr. [98/4 din 10.02.2015](#),

⁷⁸ Hotărârile CSM nr. [177/8 din 22.03.2016](#), nr. [109/5 din 23.02.2016](#), nr. [61/3 din 9.02.2016](#).

⁷⁹ Aceste acte sunt disponibile pe pagina web a CSM destinată hotărârilor adoptate (<http://csm.md/hotariri-csm.html>) sau controalelor Inspecției Judiciare, disponibile la <http://csm.md/controale.html>.

⁸⁰ Raport de activitate al Colegiului disciplinar, februarie 2015, pag. 12, disponibil la http://csm.md/files/RAPOARTE/2015/RaportColegiuluiDisciplinar_2015.pdf.

⁸¹ Raport de activitate al Colegiului disciplinar, februarie 2014, pag. 24, disponibil la http://csm.md/files/Ordinea_disciplinar/2014/2014_NOTA_INFORMATIVA_CD.pdf.

1. Pentru președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești raionale se stabilește următorul procentaj:
 - președintelui instanței judecătorești - 75% din numărul total al dosarelor;
 - vicepreședintelui instanței judecătorești - 90% din numărul total al dosarelor.
2. Pentru președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești din municipiul Chișinău și Bălți se stabilește următorul procentaj:
 - președintelui instanței judecătorești - 50% din numărul total al dosarelor;
 - vicepreședintelui instanței judecătorești - 75% din numărul total al dosarelor.
3. Pentru președinții și vicepreședinții Curții de Apel Chișinău și Bălți se stabilește următorul procentaj:
 - președintelui Curții de Apel Chișinău și Bălți - 25% din numărul total al dosarelor;
 - vicepreședinților Curții de Apel Chișinău și Bălți - 50% din numărul total al dosarelor.
4. Pentru președinții și vicepreședinții Curții de Apel Cahul și Comrat se stabilește următorul procentaj:
 - președintelui Curții de Apel Cahul și Comrat - 75% din numărul total al dosarelor;
 - vicepreședintelui Curții de Apel Cahul și Comrat - 90% din numărul total al dosarelor.
5. Pentru președintele, vicepreședinții Curții Supreme de Justiție și vicepreședinții Colegiilor Curții Supreme de Justiție se stabilește următorul procentaj:
 - președintelui Curții - 10% din numărul total al dosarelor;
 - vicepreședinților Curții - 50% din numărul total al dosarelor;
 - vicepreședinților Colegiilor - 70% din numărul total al dosarelor.
6. Pentru membrii Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor și Colegiul disciplinar se stabilește procentajul de 70% din numărul total al dosarelor.

Această hotărâre a CSM nu explică necesitatea stabilirii unui număr redus de dosare președinților și vicepreședinților de instanță în condițiile în care din anul 2012 în fiecare instanță judecătorească s-a stabilit câte un post de administrator de instanță. Aceștia au preluat sarcinile de administrare ale instanțelor de judecată ale președinților și vicepreședinților. În același timp, se pare că Hotărârea CSM [nr. 98/4 din 10 februarie 2015](#) nu a fost executată referitor la judecătoria membri ai Colegiilor din cadrul CSM, cărora li se distribuie în continuare dosare fără respectarea procentajului indicat mai sus. Astfel, la 15 decembrie 2015 CSM a examinat cererea domnului Victor BOICO⁸², membru al Colegiului disciplinar, prin care solicită respectarea Hotărârii CSM nr. [98/4 din 10 februarie 2015](#). Ulterior, prin Hotărârea CSM [nr. 240/11 din 12 aprilie 2016](#), judecătorul și-a dat demisia din funcția de membru al Colegiului disciplinar, în special din cauza volumului mare de lucru.

Manipulări în sistemul de repartizare aleatorie a dosarelor

La 11 decembrie 2014, CNA și Procuratura Anticorupție au reținut și audiat opt angajați ai Judecătoriei Rîșcani din mun. Chișinău. Funcționarii judecătoriei sunt bănuți că,

⁸² Hotărârea CSM nr. [977/39 din 15 noiembrie 2015](#).

între 2012 și 2014, au intervenit în PIGD pentru ca anumite dosare să ajungă la un anumit judecător. Tot în decembrie 2014, în mass-media a apărut o informație despre fraudarea distribuirii aleatorii a dosarelor de la CSJ⁸³. Astfel, președintele CSM a invocat utilizarea neîntemeiată a opțiunii de blocare (bifare) a rolului utilizatorilor din program pe 22 dosare civile și a solicitat CNA declanșarea unei proceduri de verificare a acțiunilor vicepreședintelui CSJ și ale altor persoane implicate în manipularea procesului de repartizare aleatorie a dosarelor prin prisma Codului penal. Ca urmare a apariției în mass-media a acestei știri, în ședința CSM din 30 decembrie 2014 un membru al CSM a propus includerea în agenda ședinței a discutării aceluia incident. Ca urmare a votului majorității membrilor, propunerea a fost respinsă. Membrul CSM a formulat o opinie separată⁸⁴, invocând că acesta are dreptul să propună orice chestiune pentru a fi examinată de CSM. Nu este clar de ce majoritatea membrilor CSM au refuzat să pună în discuție o chestiune atât de importantă.

La ședința CSM din 27 ianuarie 2015, CSM a lăsat fără examinare informația Î.S. „Centrul de Telecomunicații Speciale”⁸⁵ referitoare la „repartizarea aleatorie a dosarelor în cadrul CSJ până la finalizarea urmăririi penale pe cazul dat și adoptarea unei soluții de către organul de urmărire penală”⁸⁶.

În lipsa oricăror informații referitor la preținsele fapte de fraudare a PIGD, la 2 februarie 2015 mai multe organizații ale societății civile au cerut CSM să investigheze modul de distribuire a dosarelor în sistemul judecătoresc și:

- să efectueze de urgență controale detaliate privind modul de distribuire a dosarelor în toate instanțele judecătorești din țară;
- să identifice vulnerabilitățile sistemului de distribuire a dosarelor și înlăturarea acestora;
- să examineze motivele și cauzele din care anumite dosare au fost distribuite prin manipularea sistemului de distribuire aleatorie, precum și a soluțiilor date în acele cauze;
- să sancționeze dur toate persoanele care au fost implicate în manipularea sistemului de distribuire a dosarelor sau care nu au raportat despre manipulare;
- să plaseze, în cel mai scurt timp, pe pagina web a CSM rezultatele controalelor⁸⁷.

Abia în baza apelului public al organizațiilor societății civile, CSM a adoptat Hotărârea nr. 99/410 din 10 februarie 2015 prin care se solicita Î.S. „Centrul de Telecomunicații Speciale” prezentarea informației cu privire la manipulările admise în procesul de distribuire

⁸³ EXCLUSIV // Afacerea dosarelor „ghidate” de la CSJ, RECLAMATĂ la CNA, disponibil la <http://deschide.md/ro/news/social/9254/EXCLUSIV-AFACEREA-DOSARELOR-%E2%80%9Dghidate%E2%80%9D-de-la-CSJ-RECLAMAT%C4%82-la-CNA.htm?ls-art25=75> (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

⁸⁴ Opinie separată la respingerea propunerii de includere pe ordinea de zi din 30 decembrie 2014 a unei chestiuni, disponibilă la http://csm.md/files/Hotaririle/2014/35/Opinie_sedinta_35.pdf.

⁸⁵ Prin Hotărârea CSM nr. 259/12 din 17 septembrie 2009, Î.S. „Centrul de Telecomunicații Speciale” a fost desemnată pentru mentenanța PIGD.

⁸⁶ Hotărârea CSM nr. 47/2 din 27 ianuarie 2015. Un membru al CSM a formulat opinie separată.

⁸⁷ Apelurile publice din 2 februarie 2015 (disponibil la <http://crjm.org/ong-uri-cer-csm-investigarea-distribuirii-dosarelor-in-sistemul-judecatoresc/>) și 28 mai 2015 (disponibil la <http://crjm.org/ong-urile-cer-repetat-csm-investigarea-distribuirii-aleatorii-a-dosarelor-in-stantele-judecatoresti/>).

a dosarelor prin intermediul PIGD, de către instanțele din mun. Chișinău, inclusiv Curtea de Apel Chișinău și CSJ, pentru anul 2014. La această ședință au participat mai mulți reprezentanți ai donatorilor. Totuși Hotărârea CSM din 10 februarie 2015 a fost expediată Î.S. „Centrul de Telecomunicații Speciale” abia la 20 martie 2015.

La 28 mai 2015, mai multe organizații ale societății civile au reiterat cerințele din apelul public din februarie 2015 adresat CSM, care solicita investigarea modului de distribuire aleatorie a dosarelor în instanțele judecătorești. Abia la 12 iunie 2015, președintele CSM a răspuns printr-o scrisoare, comunicând că informația despre distribuirea aleatorie a dosarelor a fost expediată pentru analiză Inspecției Judiciare.

La ședința CSM din 24 noiembrie 2015, s-a pus în discuție nota Inspecției Judiciare despre activitatea instanțelor de judecată în procesul de utilizare a PIGD și SRS „Femida”⁸⁸. În document s-a indicat că toate dosarele care au fost distribuite judecătorilor din instanțele de fond din Chișinău în ultimii doi ani au fost distribuite fără abateri de la lege și că nu există informații cu privire la influențarea dosarelor pentru a fi repartizate unor anumiți judecători. În analiza Inspecției Judiciare s-a indicat că nu s-au depistat acțiuni premeditate cu scopul manipulării datelor din program sau pentru a influența repartizarea aleatorie a dosarelor unor judecători concreți, cu excepția influențării programului de repartizare aleatorie a dosarelor la CSJ și Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău. Ambele cazuri, conform informațiilor din presă, se investighează de către organele de urmărire penală.

Analiza Inspecției Judiciare din noiembrie 2015 se referă la instanțele din mun. Chișinău, însă nu conține vreo analiză referitor la tipologia și soluțiile adoptate în cazul dosarelor distribuite prin manipularea PIGD și vulnerabilitățile sistemului de distribuire a dosarelor în înlăturarea acestora. Mai mult, Inspecția Judiciară nu explică distribuirea în decembrie 2014 a 600 de dosare (circa 30% din totalul dosarelor) doar unui sau doi judecători cu blocarea celorlalți 24-26 de judecători din Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău, ș.a. Inspecția Judiciară a concluzionat că distribuirea aleatorie a dosarelor în această instanță se datorează desemnării Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, ca instanță-pilot⁸⁹ pentru specializarea judecătorilor în materie:

- civilă, comercială și de contencios administrativ, inclusiv complet specializat în contencios administrativ și judecători pentru cauzele secrete;
- penală, instrucție și contravențională, inclusiv complet specializat în cauze penale cu implicarea minorilor.

În februarie 2016, Centrul Național Anticorupție a publicat Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor „Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)”⁹⁰. Studiul a stabilit că la repartizarea unor

⁸⁸ Nota Inspecției Judiciare despre activitatea instanțelor de judecată în procesul de utilizare a PIGD și SRS „Femida”, disponibilă la http://csm.md/files/Controale/2015/2015Activitatea_instan%C8%9Belor_utilizare_PIGD_Femida.pdf (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

⁸⁹ Hotărârea CSM nr. 235/10 din 24 martie 2015.

⁹⁰ Studiul analitic privind deficiențele înregistrate în cadrul sistemului de repartizare aleatorie a dosarelor „Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD)”, Centrul Național Anticorupție, 2016, disponibil la http://cna.md/sites/default/files/studiu_pigd.pdf.

dosare, mai mulți judecători - până la 17 - sunt declarați incompatibili, fapt ce creează riscul ca un anumit dosar să fie direcționat intenționat spre un anumit judecător. Din studiu mai reiese că sistemul PIGD permite modificarea datelor angajaților instanțelor. Spre exemplu, un judecător poate fi exclus din procesul de repartizare a dosarelor dacă în dreptul numelui său este ștersă funcția pe care o deține. Potrivit analizei, cel mai mare număr de redactări în perioada celor nouă luni analizate au fost făcute la CSJ.

Studiul indică asupra următoarelor vulnerabilități:

1. Prezența posibilităților tehnice de blocare nemotivată a mai multor judecători în programul PIGD, pe o perioadă scurtă de timp;
2. Posibilitățile tehnice de setare a judecătorilor incompatibili, fără a fi vizualizat motivul/argumentarea;
3. Lipsa setărilor tehnice privind repartizarea dosarelor în mod aleatoriu, obligatoriu dintr-un anumit număr limită de judecători activi;
4. Posibilitățile tehnice de modificare frecventă, pe perioade scurte de timp, a rolurilor angajaților instanțelor judecătorești în PIGD (inclusiv a judecătorilor);
5. Repartizarea repetată a dosarelor, fapt ce creează riscul abuzării de această funcție;
6. Înregistrarea multiplă a dosarelor cu același nume;
7. Posibilitatea de a prevedea repartizarea dosarelor în cadrul instanțelor de judecată cu un număr relativ mic de judecători, între 2-5, deoarece este posibilă estimarea repartizării dosarelor în funcție de distribuția anterioară⁹¹;
8. Posibilitatea tehnică de repartizare directă a unui nou dosar înregistrat către un anumit judecător, prin bifarea opțiunii „dosar revizuit”.

În urma publicării studiului elaborat de CNA, la 12 februarie 2016, Ministerul Justiției a venit cu o reacție⁹² în care indică că „...în perioada 2014 și în primele nouă luni ale anului 2015, în instanțele de judecată era aplicată versiunea 4.0 a PIGD, care a făcut obiectul studiului CNA, dar care ulterior a fost îmbunătățită, prin eliminarea unora dintre riscurile identificate de către autorii studiului menționat”.

Comunicatul de presă din [februarie 2016](#), de asemenea, relevă că în 2016 Ministerul Justiției își propune de a completa și îmbunătăți PIGD cu introducerea registrelor electronice, autentificate cu semnătura digitală a angajaților instanțelor de judecată, introducerea opțiunii depunerii cererilor de chemare în judecată online, introducerea posibilității solicitării online a copiilor de pe documente, precum și oferirea posibilității părților de a examina dosarele în format electronic etc.

Prin Hotărârea CSM nr. [89/4 din 16 februarie 2016](#), CSM a constatat mai multe deficiențe în sistemul SRS „Femida”. Printre acestea se indică lipsa echipamentului performant în instanțe pentru a face față softurilor necesare unei bune funcționări a distribuirii aleatorii a dosarelor și înregistrării datelor.

⁹¹ Această deficiență va dispărea după implementarea Legii cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești și asigurarea unui număr minim de nouă judecători per instanță.

⁹² Studiul CNA privind Sistemul de repartizare aleatorie a dosarelor în instanțele de judecată (PIGD) și poziția Ministerului Justiției, disponibil la <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&cid=4&id=2915> (ultima accesare pe data de 1 mai 2016).

În concluzie, deși CSM monitorizează aplicarea PIGD, este un subiect discutat suficient de des la ședințele CSM și a luat unele măsuri cu privire la asigurarea corectă a repartizării aleatorii a dosarelor, acestea nu sunt suficiente. „Scandalul” declanșat în legătură cu învinuirile aduse fostei vicepreședinte a CSJ de către președintele CSM, urmată de informații sumare cu privire la o cauză penală intentată cu privire la alte persoane, nu vine decât să alimenteze în continuare suspiciuni de presiuni personale, și nu de acțiuni clare de contracarare a unor ilegalități. Astfel, CSM trebuie să intensifice activitatea de monitorizare a aplicării PIGD și SRS „Femida” și să publice periodic această informație pe pagina sa web.

Volumul de lucru și distribuția diferențiată a procentajului de judecare a cauzelor pare a fi nejustificată, iar pentru unele instanțe nu există o argumentare în acest sens. CSM urmează să re-examineze volumul de lucru pentru președinții și vicepreședinții de instanță, și să stabilească un volum de lucru pentru fiecare instanță judecătorească în mod separat, în baza numărului de judecători care activează în instanță, a sarcinii de muncă per judecător și a criteriilor de complexitate a dosarelor.

Funcționarea CSM

În anul 2015, CSM a activat în componență deplină, cu excepția unor perioade de timp când nu era în funcție ministrul justiției. Lipsa ministrului Justiției cu un mandat deplin nu a afectat activitatea CSM, dat fiind faptul că cvorumul nu era afectat de lipsa unui membru. În perioada februarie – aprilie 2016, funcția de președinte al CSJ a fost vacantă, iar din 1 martie 2016, este vacantă funcția de Procuror General urmând demisiei acestuia. Lipsa acestor doi membri de drept de asemenea nu a afectat funcționalitatea CSM, cvorumul fiind asigurat de prezența celorlalți membri⁹³.

Conform practicii anterior stabilite, persoanele care dețin interimatul funcției membrului de drept în CSM nu au drept de vot. În contextul lipsei desemnării unui succesor de competență pentru exercitarea atribuțiilor de președinte al CSJ, Plenul CSJ a solicitat Curții Constituționale interpretarea art. 166 alin. (2), (4) și art. 136 alin. (1) din Constituție⁹⁴.

2.1. Organizarea ședințelor

Ședințe și hotărâri adoptate. Publicarea hotărârilor CSM

Art. 8¹ al Legii cu privire la CSM prevede că activitatea CSM trebuie să fie transparentă, iar ședințele se înregistrează prin utilizarea mijloacelor video și audio și se consemnează în procese-verbale, care se plasează pe pagina web a Consiliului. Din ianuarie 2016, toate ședințele CSM pot fi vizionate în regim online pe pagina web a CSM. Conform practicii curente, ședințele CSM pot fi vizionate doar live, fără a exista o procedură de stocare și vizionare ulterioară a ședinței.

Pe parcursul anului 2015, CSM s-a întrunit în 40 de ședințe ordinare și extraordinare, fiind examinate mai mult de 1.100 de chestiuni și fiind adoptate 994 de hotărâri. În Raportul

⁹³ În acest context, la 12 aprilie 2016, Guvernul a solicitat avizul Curții Constituționale la proiectul de lege de modificare și completare a unor articole din Constituție care se referă inclusiv la componența CSM. Proiectul de lege prevede excluderea președintelui CSJ și a Procurorului General din componența CSM. Astfel, prin Avizul nr. 6 din 19 aprilie 2016, Curtea Constituțională a constatat că Proiectul de lege constituțională pentru modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova nu depășește limitele de revizuire impuse de dispozițiile articolului 142 alin. (2) din Constituție și poate fi înaintat spre examinare Parlamentului. Textul avizului este disponibil la <http://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=avize&doid=51>.

⁹⁴ A se vedea Sesizarea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.15b din 12 martie 2016 privind interpretarea art.116 alin. (2), (4) și art.136 alin. (1) din Constituție disponibilă la <http://constcourt.md/ccdocview.php?tip=sesizari&doid=399&l=ro>.

de activitate al Secretariatului CSM se relevă că, în anul 2015, pe pagina web au fost publicate 979 de hotărâri, iar 15 hotărâri nu au fost publicate din motiv că conțineau date cu caracter personal și se refereau la eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorilor sau ex-judecătorilor, precum și la examinarea avizelor consultative pe marginea verificării unor judecători sau candidați la funcția de judecător⁹⁵. Această afirmație se bazează pe prevederile pct. 11.15 al Regulamentului de activitate al CSM, care stabilește că pe pagina web a CSM nu sunt publicate hotărârile adoptate ca urmare a examinării avizelor consultative ale SIS în privința judecătorilor și candidaților la funcția de judecător, care au fost declarați incompatibili cu funcția publică sau în privința cărora s-a dispus verificarea suplimentară; hotărârile pe marginea sesizărilor Procurorului General referitoare la darea acordului la pornirea urmăririi penale în privința judecătorilor, fiind publicat doar dispozitivul hotărârii.

În același timp, art. 8¹ alin. (7) al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii stabilește că hotărârile adoptate de CSM se publică pe pagina web a CSM. Textul de lege nu impune vreo restricție în sensul nepublicării textului. CSM trebuie să publice toate hotărârile adoptate, inclusiv cele privind eliberarea acordului de pornire a urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorilor sau ex-judecătorilor, precum și la examinarea avizelor consultative pe marginea verificării unor judecători sau candidați la funcția de judecător. Pentru a proteja viața privată a judecătorilor sau altor persoane incluse în hotărâre, în cazuri justificate, CSM ar putea publica hotărârile depersonalizate.

Publicarea agendei și materialelor ședințelor

Proiectul agendei ședinței este plasat pe pagina web a CSM cu trei zile înainte de ședință. Pct. 6.5 al Regulamentului de activitate al CSM stabilește că, pentru asigurarea desfășurării ședințelor Plenului Consiliului și informării membrilor privind materialele ce se propun a fi examinate în ședință, acestea se vor include în agenda ședinței dacă au fost înregistrate la Secretariat cu cel puțin cinci zile lucrătoare înainte de ședință, cu excepția situațiilor de urgență. Totodată, pct. 6.8 al Regulamentului de activitate al CSM relevă că, până la începutul ședinței Consiliului, chestiunile ce nu pot fi amânate și urmează a fi examinate în regim de urgență se vor include în agenda suplimentară, care se aduce la cunoștința membrilor. Aceste chestiuni, la fel, se publică pe pagina web a Consiliului.

În anul 2015, din cele 40 de ședințe ale CSM, doar într-o ședință nu a fost inclusă examinarea unei agende suplimentare, iar în 2016, din cele 11 ședințe organizate până la 15 aprilie 2016, doar într-o ședință nu a fost inclusă examinarea unei agende suplimentare. Practic, CSM admite includerea agendei suplimentare la fiecare ședință și permite includerea în agenda ședinței suplimentare nu doar „a anumitor chestiuni ce nu pot fi amânate și în regim de urgență”, așa cum prevede Regulamentul CSM. Prin urmare, CSM continuă practica includerii în ședința CSM a chestiunilor care sunt înregistrate cu câteva zile înaintea ședinței CSM și care nu neapărat sunt urgente. Asemenea chestiuni se referă la demersurile președinților

⁹⁵ Raportul de activitate al Secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii, CSM, pag. 5, disponibil la http://csm.md/files/Raport_anual/RAPORT-SecretariatCSM-2016.pdf.

de instanță de alocare a resurselor financiare pentru instanță, delegarea judecătorilor la instruire, suspendarea din funcție ș.a. ***Această practică știrbește din transparența CSM, duce la majorarea eforturilor Secretariatului CSM de a asigura buna desfășurare a ședinței și creează premise pentru discutarea superficială a unor chestiuni, deoarece nu s-a reușit analizarea în detaliu și din timp a materialelor care fac obiectul examinării.***

CSM urmează să explice președinților de instanță cauzele evitării solicitărilor de a include în agenda ședinței a chestiunilor care pot fi amânate pentru ședința următoare, iar președintele CSM să se abțină de la emiterea unor dispoziții când nu este cazul.

În Documentul analitic despre organizarea ședințelor și transparența CSM din 2015 s-a indicat utilizarea titlurilor puțin informative pentru chestiunile incluse în agenda ședinței CSM. De ex. demersurile șefului Secretariatului unei instanțe judecătorești referitor la soluționarea chestiunilor organizatorice, de fapt sunt solicitări de acordare a premiilor pentru președinții de instanță din economiile instanțelor judecătorești. În anul 2015, au fost adoptate 17 hotărâri de acest fel ale CSM⁹⁶. Nicio hotărâre a CSM nu indică suma cu care a fost premiat președintele instanței.

CSM nu practică plasarea materialelor de suport accesibile publicului pentru unele chestiuni ce urmează să fie discutate în ședința CSM. Chestiunile referitoare la alocarea mijloacelor financiare suplimentare pentru instanță, acordarea distincțiilor judecătorilor, proiectele de legi pentru care este solicitat avizul CSM, notele Inspecției Judiciare ș.a. nu sunt disponibile în agenda ședințelor CSM publicate pe pagina web. ***CSM urmează să publice agenda și materialele relevante, iar subiectele din agendă să fie formulate clar, pentru a permite unui observator extern să înțeleagă chestiunile puse în discuție.***

Dezbaterea chestiunilor din agendă

Modalitatea și durata dezbaterilor în ședințele CSM diferă în funcție de chestiunea discutată, precum și de interesul sau specializarea membrilor CSM pe anumite subiecte. În unele cazuri dezbaterile sunt atât de formale încât o persoană terță care participă sau ascultă în regim online ședința CSM nu ar putea înțelege esența discuției și informațiile care au fost puse la dispoziția membrilor CSM. Câteodată se creează impresia că discuția are loc doar între membrii CSM, iar subiectul discutat nu privește autoadministrarea sistemului judecătoresc. CSM nu a explicat niciodată persoanelor interesate soluția adoptată, în special în cazurile când sunt examinate chestiuni care se referă la cariera judecătorilor.

Volumul exagerat de lucru al Plenului. Delegarea competențelor către Președintele CSM

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, CSM a aprobat prin hotărâre 18 dispoziții emise de președintele CSM. Acestea se referă în principal la desemnarea judecătorilor pentru exercitarea atribuțiilor judecătorilor de instrucție pentru o perioadă determinată, acordarea concediului pentru președintele de instanță, delegarea judecătorilor pentru participarea la conferințe sau

⁹⁶ A se vedea hotărârile CSM nr. [972/39](#), [939/38](#), [918/37](#), [894/36](#), [871/35](#), [852/34](#), [826/33](#), [749/29](#), [724/28](#), [683/27](#), [652/26](#), [659/25](#), [372/16](#), [343/15](#), [148/7](#), [38/2](#).

alte evenimente, acordarea diplomelor de onoare ale CSM ș.a. În textul acestor hotărâri se motivează necesitatea aprobării dispozițiilor emise de președintele CSM, deoarece solicitările urmau să fie examinate în termene restrânse, iar convocarea ședinței CSM nu a fost posibilă.

În analizele precedente cu privire la activitatea CSM⁹⁷, CRJM a recomandat degrevarea agendei Plenului CSM prin excluderea chestiunilor minore, care nu necesită dezbateri. Observăm că CSM a început o atare practică. Totuși aceasta nu este suficientă, agendele ședințelor CSM continuând să fie încărcate cu chestiuni minore, cum ar fi aprobarea concediilor sau a detașării judecătorilor pentru unele instruiri. În același timp, desemnarea judecătorilor de instrucție nu poate fi calificată ca o chestiune minoră sau care poate fi aprobată de la caz la caz (a se vedea detalii în secțiunea 1.4 cu privire la numirea judecătorilor de instrucție). CSM urmează să degreveză agenda ședințelor CSM prin delegarea unor chestiuni minore președintelui CSM, fără a mai fi necesară aprobarea acestora de către membrii CSM în plenul ședinței următoare, dar pentru a exclude delegările arbitrare, Plenul CSM ar trebui să probeze tipul de sarcini pe care le delegă președintelui CSM.

Începând cu anul 2015, pe pagina web sunt publicate sintezele fiecărei ședințe a CSM⁹⁸, iar începând cu anul 2016, au fost publicate opt procese-verbale din 13 ședințe ale CSM care au avut loc până la 1 mai 2016⁹⁹. *Publicarea proceselor-verbale ale ședințelor CSM și sintezele ședințelor constituie o practică bună, care permite terților să înțeleagă mai bine activitatea și hotărârile adoptate de CSM. Practica pozitivă a CSM de publicare a sintezei ședințelor și proceselor-verbale ale ședințelor CSM urmează a fi continuată.*

2.2. Adoptarea hotărârilor CSM

Art. 24 alin. (2) al Legii CSM stabilește că votarea se efectuează în lipsa persoanei al cărei caz este examinat și în lipsa celorlalți invitați. Art. 24 alin. 2 al Legii cu privire la CSM prevede procedura deliberării pentru adoptarea hotărârilor de către CSM. Ca rezultat, votarea hotărârilor de către membrii CSM are loc aproape în toate cazurile în ședință închisă, la care nu participă nimeni decât membrii CSM, adică „în deliberare”, în mod similar adoptării hotărârilor judecătorești.

La anunțarea deliberării, celelalte persoane, inclusiv membrii Secretariatului CSM, sunt rugate să părăsească sala. CSM practică adoptarea deciziilor prin „deliberări” chiar și la chestiuni care nu implică discutarea unor subiecte confidențiale sau date cu caracter personal, cum ar fi expunerea asupra avizelor la proiectele de lege.

În Raportul CRJM de monitorizare a CSM din 2013 și în Documentul analitic despre organizarea ședințelor și transparența CSM din 2015, CRJM a recomandat renunțarea la practica de adoptare a hotărârilor CSM în deliberare, pe motiv că aceasta afectează serios transparența CSM. Mai mult, nu este clar raționamentul legiuitorului care a inclus procedura

⁹⁷ Documentul analitic „Organizarea ședințelor și transparența Consiliului Superior al Magistraturii - provocări și perspective”, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, iunie 2015, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/06/CRJM-DA-CSM-2015.pdf>.

⁹⁸ A se vedea la <http://csm.md/sedinte/8-content/2076-ordinea-de-zi-a-sedintei-anul-2015.html>.

⁹⁹ A se vedea <http://csm.md/sedinte.html>.

deliberării la CSM. CSM este unica instituție publică colegială în care deciziile sunt luate cu ușile închise. Nici Parlamentul și nici Guvernul nu recurg la astfel de proceduri, discutând procedurile în contradictoriu și luând decizii în public. Consiliul Superior al Procuraturii (CSP) de asemenea nu ia decizii în deliberare (iar președintele CSM, ministrul Justiției și Procurorul General sunt membri ai CSP). Mai mult, având în vedere faptul că hotărârile CSM sunt redactate de membrii Secretariatului acestuia, iar angajații Secretariatului nu participă la deliberare, este foarte greu de imaginat cum o persoană care nu a participat la adoptarea unei hotărâri poate să o argumenteze.

Legea cu privire la CSM urmează a fi modificată prin excluderea procedurii de deliberare. Chiar și până la modificarea Legii, CSM urmează să renunțe la practica de adoptare a hotărârilor în secret, ceea ce este de fapt o procedură de deliberare, care nu este una potrivită pentru un organ colegial public. Această practică afectează serios transparența CSM și nu este proprie unei instituții colegiale de autoadministrare judecătorească. CSM urmează să adopte hotărâri în deliberare doar atunci când circumstanțele cauzei justifică această procedură sau când CSM apare ca un organ quasi-judiciar în cadrul procedurilor disciplinare. Circumstanțele care ar justifica aplicarea procedurii în deliberare urmează a fi motivate în fiecare cauză.

Neindicarea numărului de voturi în hotărârile CSM

Art. 24 alin. (1) al Legii cu privire la CSM stabilește că hotărârile se adoptă cu votul deschis al majorității membrilor săi, cu excepția cazului prevăzut la art.19 alin.(4) care cere votul a 2/3 din membri (atunci când Președintele țării sau, după caz, Parlamentul respinge candidatura propusă de CSM). Cât privește reflectarea numărului de voturi în hotărârile CSM, nici Legea cu privire la CSM și nici Regulamentul CSM nu include prevederi relevante. Posibil, acest lucru a dus la o practică incoerentă a CSM cu privire la indicarea numărului de voturi în hotărârile adoptate. Doar în cazuri rare CSM indică numărul de voturi în favoarea sau defavoarea soluției. Acestea se referă de obicei la propunerea de numire în funcție, promovare sau numirea în funcție administrativă a judecătorului. În rest, în textul hotărârilor este indicat că hotărârea a fost adoptată cu votul majorității membrilor prezenți, fără a indica numărul exact și fără a preciza dacă au fost și voturi împotriva.

Neindicarea numărului de voturi în textul hotărârii a provocat de mai multe ori incertitudini dacă o anumită hotărâre a fost adoptată cu numărul necesar de voturi impus de lege. De ex., prin Hotărârea CSM nr. [14/2 din 26 ianuarie 2016](#), CSM a propus Președintelui Republicii Moldova numirea repetată în funcția de judecător la Judecătoria Centru, mun. Chișinău, a dnei Lucia BAGRIN. Din hotărârea CSM rezultă că dna BAGRIN a fost propusă cu votul majorității deși legea prevede expres că propunerea repetată se face cu votul a 2/3 din membrii CSM¹⁰⁰ (mai multe detalii în capitolul 1.2, secțiunea refuzurile Președintelui).

¹⁰⁰În acest sens, CRJM a expediat Președintelui Republicii Moldova un apel în care solicita verificarea candidaturii dnei Lucia BAGRIN, dar și verificarea procedurii de adoptare a hotărârii CSM, exprimându-și în acest fel și îngrijorarea cu privire la lipsa transparenței în activitatea CSM și lipsa sistemică a motivării hotărârilor privind cariera judecătorilor, disponibil la http://crjm.org/aplel_hotararii-csm_bargrin/. Până la 1 mai 2016, CRJM nu a primit nicio reacție din partea Președinției, iar judecătoria a fost numită în funcție prin decretul Președintelui nr. [1976 din 17 martie 2016](#).

În cazul în care pentru o soluție propusă nu s-a acumulat numărul necesar de voturi, în toate cazurile CSM adoptă o decizie negativă. Totodată, pct. 11.6 din Regulamentul de activitate al CSM prevede că membrii Consiliului pot să revină la etapele anterioare de examinare și dezbateri ale chestiunii, dacă este necesară concretizarea unei anumite circumstanțe importante pentru soluționarea corectă a problemei. Aceasta a fost aplicată de CSM doar în câteva cazuri.

Nici Legea cu privire la CSM, nici Regulamentul de activitate al CSM nu prevede situațiile ce urmează în cazul neacumulării cvorumului necesar pentru adoptarea hotărârii. În cazul neacumulării numărului de voturi, nu se poate spune că o hotărâre a CSM a fost adoptată. Considerăm că CSM ar trebui să reia discuțiile cu privire la chestiunea în care nu a fost acumulat cvorumul și să pună din nou chestiunea la vot.

Practica indicării în textul hotărârilor doar a faptului că hotărârea a fost adoptată cu votul majorității membrilor prezenți trebuie modificată. CRJM a recomandat anterior și reiterează recomandarea ca CSM să indice în fiecare hotărâre numărul de voturi pentru fiecare soluție pusă la vot, iar în cazul concursurilor pentru ocuparea posturilor vacante, să fie indicat numărul de voturi („pro” sau „contra”) pentru fiecare dintre candidați. Indicarea numărului de voturi în hotărârea CSM va asigura că aceasta a fost adoptată cu numărul minim pentru a fi validă și ar exclude suspiciunea că a fost adoptat cu un număr mai mic decât este indicat în lege.

2.3. Motivarea hotărârilor CSM

Conform pct. 11.11 al Regulamentului de activitate al CSM, hotărârea CSM trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Art. 19 alin. (2) și art. 20 alin. (3¹) ale Legii cu privire la CSM prevăd că hotărârea CSM privind selectarea candidaților pentru funcția de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești, transferarea judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară, promovarea judecătorului la o instanță superioară, și eliberarea lui din funcție trebuie să fie motivată și se adoptă prin votul deschis al membrilor Consiliului. Conform art. 24 alin. (4) al aceleiași legi, în cazul în care un membru al Consiliului Superior al Magistraturii face opinie separată, aceasta va fi motivată și se va anexa la hotărâre fără a i se da citire.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, membrii CSM au formulat 14 opinii separate la hotărârile adoptate de CSM. Acestea se referă la desfășurarea concursurilor pentru suplینirea funcțiilor vacante de judecător la CSJ, avizul consultativ pe marginea verificării unui judecător, distribuirea posturilor de judecători în instanțele judecătorești, avizarea unui proiect de lege, soluția dată de CSM la contestația împotriva Colegiului disciplinar ș.a.

În mai multe cazuri, CSM utilizează o formulare standard în textul hotărârii adoptate:

Potrivit art. 24 alin. (1) și (2) din Legea nr. 947-XIII din 19 iulie 1996, cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, CSM adoptă hotărâri cu votul deschis al majorității membrilor săi, votarea fiind efectuată în lipsa persoanei al cărei caz se examinează și în lipsa celorlalți invitați. Totodată, este necesar de

menționat faptul că exprimarea votului pentru un candidat sau altul, este un drept exclusiv al membrului CSM, dar trebuie de ținut cont că membrul CSM are și obligația de a-și exprima votul pro sau contra pentru soluționarea chestiunilor examinate în ședința CSM.

Invocarea dreptului exclusiv de vot al membrului CSM la adoptarea hotărârilor CSM în calitate de motivare a deciziilor CSM nu reprezintă o motivare a soluției puse în discuție. Un membru CSM nu poate, simplu, prin vot să-și motiveze alegerea. Prin asemenea abordări, cerința legală cu privire la motivarea hotărârilor CSM este încălcată în mod constant.

La subcapitolul care se referă la **cariera judecătorilor** am analizat detaliat practica de numire și promovare a judecătorilor și am evidențiat problema nemotivării sau motivării sumare de către CSM cu privire la numirea unor candidați care au acumulat un punctaj mai mic decât colegii care au participat la concurs. Pct. 19 al Regulamentului privind modul de organizare și desfășurare a concursului pentru suplinirea funcției de judecător, aprobat prin Hotărârea CSM nr. [741/31 din 15 octombrie 2013](#), prevede:

„...în cadrul dezbaterilor asupra desemnării unui anumit candidat pe postul anunțat în concurs, CSM va emite o hotărâre motivată care nu va putea fi contradictorie cu concluzia de punctare apreciată de către Colegiul de selecție. Hotărârea prin care candidatul cu cel mai mare punctaj acumulat la selecție va fi respins pentru numire în post în urma unui anumit concurs urmează a fi motivată și sub aspectul oportunității și motivelor pentru care s-a dat prioritate unui alt candidat. Astfel prioritate se va da candidatului care are vechime în muncă față de alt candidat, sau candidatului care prezumă a avea o mai bună organizare a muncii, o mai bună automotivare sau nivel mai înalt de integritate și reputație ireproșabilă.”

Ignorând prevederile legale, în perioada ianuarie 2015 – aprilie 2016, CSM a adoptat mai multe hotărâri de numire sau promovare a judecătorilor care au acumulat un punctaj mai mic la evaluarea de către CSCJ, fără însă a-și motiva hotărârea¹⁰¹.

În mod similar, în cazul în care CSM insistă pe numirea repetată a unui anumit candidat, acesta ar trebui să motiveze de ce refuzul invocat de Președintele țării nu este unul motivat. Așa cum a fost menționat mai sus, cel puțin în cazul numirii candidatei Natalia BERBEC, a Luciei BAGRIN și în cazul propunerii repetate pentru numire (iar ulterior promovării în calitate de președinte al Curții de Apel Comrat) a judecătorului Sergiu GUBENCO, CSM nu a argumentat de ce consideră nemotivat refuzul Președintelui.

CSM este organul de autoguvernare a sistemului judecătoresc. Cerința legii cu privire la motivarea hotărârilor CSM nu este o cerință abstractă și care poate fi ignorată. Calitatea motivării hotărârilor judecătorești este indicatorul principal cu privire la calitatea unui sistem judiciar. CSM ar trebui să dea exemplu instanțelor de motivare clară și completă a hotărârilor

¹⁰¹De ex., propunerea de numire a dnei Mariana PITIC la CSJ, Hotărârea CSM nr. [7/2 din 26 ianuarie 2016](#).

sale. În special, CSM urmează să-și motiveze fiecare hotărâre cu privire la cariera judecătorului evaluat anterior de CSCJ sau CEPJ. Invocarea doar a numărului de voturi exprimate de membrii CSM și indicarea discreției lor de a vota „pro” sau „contra” nu constituie o motivare a hotărârii. Prin motivarea hotărârilor se va consolida încrederea, inclusiv a judecătorilor, că hotărârile CSM sunt legale, întemeiate și motivate, și nu arbitrare sau selective.

Contestarea hotărârilor CSM

Conform art. 25 alin. 1 al Legii nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, hotărârile CSM pot fi contestate la CSJ de orice persoană interesată, în termen de 15 zile de la data comunicării, doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare. Conform art. 40 alin. (2) din Legea nr. 178 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, hotărârile CSM adoptate în urma examinării contestațiilor la hotărârile Colegiului disciplinar pot fi contestate la CSJ. Legea nr. 178 este ulterioară Legii prin care s-a modificat art. 25 din Legea cu privire la CSM, care a redus obiectul contestării hotărârii CSM la CSJ doar în partea privind procedura de emitere/adoptare, și este o lege specială comparativ cu Legea CSM. **Respectiv, hotărârile CSM în materie disciplinară ar trebui contestate și examinate de CSJ atât pe chestiuni de procedură, cât și de fond.** Cu regret, CSJ nu are o practică uniformă la acest capitol, în unele decizii reducându-se doar la examinarea contestației în materie disciplinară la aspectele procedurale.

În perioada ianuarie 2015 – martie 2016, CSJ a adoptat aproximativ 30 de soluții în baza hotărârilor adoptate de CSM. Dispozitivul hotărârilor este publicat în toate cazurile, iar hotărârile motivate nu sunt publicate în toate cazurile¹⁰². Din totalul contestațiilor împotriva hotărârilor CSM, CSJ a anulat doar două hotărâri ale CSM:

- [dosarul 3-1/16](#) la acțiunea Victor ORÂNDAȘ împotriva CSM privind anularea hotărârilor CSM nr. 663/26 din 15 septembrie 2015 și nr. 835/33 din 3 noiembrie 2015. La 1 mai 2016 hotărârea motivată nu era publicată pe pagina web a CSJ. Hotărârile CSM se refereau la informațiile SIS despre incompatibilitatea judecătorului cu funcția deținută și comiterea unor abateri disciplinare;
- [dosarul nr. 3d-3/15](#) la acțiunea Iurie DIACONU, Liliana CATAN și Ion GUZUN privind anularea hotărârii CSM, cererea de chemare în judecată a fost admisă de completul CSJ, iar Hotărârea CSM nr. 137/7 din 3 martie 2015 cu privire la contestarea Hotărârii Colegiului disciplinar nr. 10/1 din 30 ianuarie 2015 a fost anulată. Cauza se referea la lipsa de motivare a unei hotărâri a CSJ, care a dus la eliberarea unei persoane din lumea interlopă.

În cazul în care CSJ anulează hotărârile CSM pe motive de procedură, CSM trebuie să revină la hotărârea anulată și să înlăture neajunsurile constatate. Deși CSM putea reveni la cele două hotărâri anulate de CSJ, până la 1 mai 2016 CSM nu a mai inclus în agendă și nu a decis reluarea discuțiilor pentru reexaminarea acestor chestiuni.

¹⁰²De ex., dosarul [nr. 3-13/15](#), nr. [3d-2/15](#), nr. [3-12/15](#), nr. [3-11/15](#), nr. [3-17/15](#), nr. [3-24/15](#), nr. [3d-5/15](#), nr. [3-1/16](#) (ultima accesare la 1 mai 2016).

2.4. Reacții la chestiuni de interes public

Plenul CSM a adoptat Strategia de comunicare și relații publice a CSM și a sistemului judecătoresc pentru anii 2015-2016 și Planul anual al activităților de comunicare și relații publice al CSM și al sistemului judecătoresc pentru anul 2015. Conform raportului de activitate al CSM, în 2015, relațiile cu publicul s-au axat pe următoarele activități: promovarea și implementarea programelor de comunicare și relații cu publicul; consolidarea relațiilor cu societatea civilă și mass-media; furnizarea, la solicitarea reprezentanților mass-media și a cetățenilor, a informațiilor cu caracter public vizând activitatea CSM, monitorizarea informațiilor difuzate de instituțiile mass-media referitoare la CSM și la sistemul judecătoresc ș.a.

CSM are competența de a reacționa atunci când este adusă o atingere gravă reputației profesionale a judecătorului sau este afectată grav imaginea justiției. Această competență este una foarte importantă atât pentru judecătorii în privința cărora reprezentanții mass-media au admis anumite încălcări ale codului de conduită al jurnalistului, dar și pentru opinia publică, care trebuie să cunoască dacă limitele de exprimare au fost depășite.

În anul 2015, doi judecători au solicitat apărarea reputației profesionale, iar în 2016 un judecător (membru al CSM) a solicitat CSM apărarea reputației profesionale. Judecătoarea Sofia ARAMĂ a invocat că într-o rețea de socializare o avocată și-a expus opinia asupra competenței sale. Judecătoarea a considerat că prin aceasta se urmărește intimidarea, defăimarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale. CSM a luat act de cererea judecătoarei și a sesizat Comisia de Etică și Disciplină a Uniunii Avocaților¹⁰³. Dna Liliana CATAN, judecător al CSJ, a solicitat apărarea reputației profesionale în raport cu afirmațiile făcute la adresa sa într-un articol publicat în „Ziarul de Gardă” și preluat de televiziunea „Jurnal TV”. CSM a emis un comunicat de presă și a sesizat Consiliul de Presă¹⁰⁴. În cazul dnei Tatiana RĂDUCANU, membru al CSM, [a solicitat apărarea reputației profesionale](#) în legătură cu publicarea unor informații eronate din presă. Ulterior, CSM a [emis un comunicat de presă](#). În cele trei cazuri, atât din textul hotărârilor CSM, cât și al comunicatelor de presă, nu reiese clar ce anume au încălcat jurnaliștii și de la ce urmează să se abțină pe viitor.

Într-o altă ordine de idei, la 17 decembrie 2015, CSM a criticat [printr-un comunicat de presă](#) comentariul dlui Arcadie BARBĂROȘIE. Potrivit CSM, calificativul „schizofrenic” denigrează și lezează grav imaginea sistemului judecătoresc, iar prin acest comentariu au fost depășite limitele admisibile ale libertății de exprimare și a fost adusă gravă atingere independenței sistemului judiciar. De asemenea, CSM a sesizat Consiliul de Presă cu privire la verificarea articolului respectiv prin prisma respectării normelor Codului deontologic. Printr-o declarație publică din 29 decembrie 2009¹⁰⁵, unele organizații ale societății civile au considerat regretabilă reacția CSM în cazul dat, care au menționat că aprecierea dată de dl Barbăroșie rezultă din incoerența acțiunilor instanțelor de judecată și că, în asemenea circumstanțe, nu se poate spune că dl Barbăroșie a acționat cu rea-credință.

¹⁰³ Hotărârea CSM nr. [606/24 din 11 august 2015](#).

¹⁰⁴ Hotărârea CSM nr. [712/28 din 6 octombrie 2015](#).

¹⁰⁵ Declarație privind libertatea de exprimare, disponibilă la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/12/2015-12-29-Declaratie-dl-Barbarosie.pdf> (ultima accesare la 1 mai 2016).

Din păcate, CSM nu comunică publicului despre implementarea unor măsuri anticorupție în sistemul judecătoresc. La 23 decembrie 2013, Parlamentul a interzis comunicarea *ex-parte*, adică comunicarea între judecător și părți în afara ședințelor de judecată. Judecătorii au fost obligați să raporteze la CSM orice tentativă de acest gen. CSM nu a informat societatea dacă a pornit vreo procedură disciplinară pentru neinformarea de către judecători în situațiile în care există suspiciuni¹⁰⁶ sau informații că aceștia au admis comunicarea *ex-parte*. De asemenea, CSM nu a informat societatea nici câți candidați la funcția de judecător au fost testați cu poligraful, măsură anticorupție adoptată la 23 decembrie 2013, care urma să fie pusă în aplicare cel târziu la 1 ianuarie 2015¹⁰⁷.

În perioada de monitorizare a CSM, din ianuarie 2015 până în aprilie 2016, mass-media a realizat mai multe investigații și a publicat materiale media care indică averile nejustificate, adoptarea unor hotărâri ce au prejudiciat bugetul statului sau au afectat chiar și securitatea statului. Cu toate acestea, CSM nu a reacționat la aceste materiale, deși afectează grav imaginea justiției. CSM sau Inspekția Judiciară nu a publicat sau nu a prezentat propriile investigații. Atunci când imaginea justiției sau reputația profesională a judecătorului este prejudiciată nefondat, CSM ar trebui să reacționeze din oficiu, fără vreo solicitare prealabilă din partea judecătorului. De asemenea, CSM ar trebui să reacționeze și în cazul în care sunt realizate investigații jurnalistice care demonstrează lipsa de integritate.

¹⁰⁶Într-o situație când un avocat a fost filmat când urca la etajul trei al Curții de Apel Chișinău, unde se află birourile judecătorilor, cu o pungă pe care nu o avea atunci când a ieșit de acolo, un membru CSM a declarat în cadrul unei emisiuni că aceasta nu este grav și că nu s-a filmat cum avocatul intra în vreun birou al judecătorilor, <http://www.jurnaltv.md/ro/news/2014/9/8/berlinski-cu-punga-la-judecatori-10057080/>, <http://www.jurnal.md/ro/news/cazul-berlinski-la-cac-e-posibila-o-intorsatura-in-dosarul-norma-1176683/>.

¹⁰⁷Art. VII al Legii nr. 326 din 23 decembrie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Recomandări principale

Recomandări Consiliului Superior al Magistraturii

Administrarea sistemului judecătoresc

- Adoptarea unei politici/practici uniforme de aprobare a bugetelor instanțelor judecătorești.
- Elaborarea unui regulament pentru acordarea premiilor și altor ajutoare în sistemul judecătoresc, cu indicarea ocaziilor și criteriilor de acordare a acestora, în vederea excluderii oricăror practici abuzive și netransparente.
- Adoptarea unei politici de investiții capitale și îmbunătățire a echipamentului necesar pentru buna funcționare a instanțelor judecătorești care va fi aplicabilă și previzibilă în procesul de reorganizare a sistemului instanțelor judecătorești.
- Elaborarea și adoptarea unui regulament cu privire la organizarea concursurilor pentru toate funcțiile vacante în sistemul judecătoresc, care ar prevedea organizarea periodică a concursurilor (de ex. de două-trei ori pe an), și nu pentru fiecare funcție vacantă în parte. Candidații cu cele mai bune evaluări trebuie să aibă dreptul de a alege în mod prioritar instanța unde doresc să activeze. Abordarea respectivă va evita și amânările artificiale ale desfășurării concursurilor anunțate evitându-se interimatul funcției pe perioade mai mari de timp.
- Refuzarea numirii, promovării sau transferului în funcția de judecător, prin excluderea din concurs și din registrul candidaților sau, după caz, eliberarea din funcție, dacă există informații care denotă incompatibilitatea candidatului cu funcția de judecător.
- Motivarea tuturor hotărârilor CSM, inclusiv a hotărârilor cu privire la propunerile de numire, promovare și transfer al judecătorilor, inclusiv a propunerilor repetate ale candidaților refuzați prima dată de Președinte.
- Luarea unor măsuri care să asigure că hotărârile CSM nu sunt ignorate de executiv și legislativ. Termenul de numire al judecătorilor la CSJ de către Parlament nu trebuie să depășească termenul de numire stabilit de către Președintele Republicii Moldova.
- Instituirea unei practici uniforme de suspendare a examinării cererii de demisie a judecătorului în perioada examinării procedurii disciplinare sau urmării penale.

- Excluderea transferurilor permanente, camuflate prin transferuri temporare. În cazul în care o instanță are nevoie de un număr mai mare de judecători, CSM urmează să modifice numărul de judecători per instanță și să anunțe un concurs în acest sens. Pentru acoperirea până la concurs a vacanțelor temporare care nu suferă amânare, urmează a fi utilizată instituția rezervei judecătorești.
- Optimizarea procedurii de numire a judecătorilor de instrucție de bază și supleanți prin numirea acestora în toate judecătoriile din țară concomitent și numirea tuturor judecătorilor de instrucție pentru un mandat fix de trei ani, fără posibilitate de prelungire.
- Cu cel puțin trei luni până la începerea mandatului de judecător de instrucție, judecătorii trebuie să urmeze cursuri de instruire la INJ, iar sarcina de muncă în calitate de judecător de drept comun să fie diminuată treptat.
- Justificarea de către CSM în toate hotărârile când numește judecători de instrucție pentru examinarea unei singure cauze.
- Revizuirea pct. 8¹ al Regulamentului CSM privind distribuirea aleatorie a dosarelor spre examinare în instanțele judecătorești, în partea ce vizează cota fixă a celorlalte categorii de dosare distribuite judecătorilor de instrucție.
- Continuarea practicii bune de publicare a informațiilor legate de modul de repartizare a dosarelor, asigurând publicul privind transparența, obiectivitatea și imparțialitatea acestui proces.
- Respectarea în practică a procentajului la repartizarea dosarelor prin PIGD în instanțele judecătorești și membrilor Colegiului disciplinar, Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor și Colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor, pentru a răspunde necesităților reale. În special, sarcina de lucru a judecătorilor membri ai Colegiilor cu volum mare de activitate ar trebui micșorată. În același timp, sarcina de lucru a președinților și vicepreședinților instanțelor mici ar trebui mărită.

Funcționarea CSM

- Publicarea tuturor hotărârilor, inclusiv a celor ce vizează eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală a judecătorilor sau ex-judecătorilor, precum și la examinarea avizelor consultative pe marginea verificării unor judecători sau candidați la funcția de judecător, cu depersonalizarea acestora unde este justificat.
- Adoptarea unei abordări mai rigide față de includerea subiectelor pe agenda suplimentară care pot fi amânate pentru ședința următoare.
- Continuarea practicii pozitive de publicare a sintezei ședințelor și proceselor-verbale ale ședințelor.

- Asigurarea posibilității de arhivare și accesare a ședințelor CSM care sunt transmise online.
- Renunțarea la practica de adoptare a hotărârilor cu ușile închise. CSM urmează să adopte hotărâri în deliberare doar atunci când circumstanțele cauzei justifică examinarea întregii chestiuni cu ușile închise sau când CSM examinează contestația într-o cauză disciplinară (în ultimul caz apărând ca un organ quasi-judiciar).
- Indicarea în fiecare hotărâre a numărului de voturi pentru fiecare soluție pusă la vot, iar în cazul concursurilor pentru ocuparea posturilor vacante, indicarea numărului de voturi („pro” sau „contra”) pentru fiecare dintre candidați. În cazul în care nu s-a întrunit numărul necesar de voturi pentru adoptarea hotărârii, procedura de vot între primii doi candidați urmează a fi reluată.
- Motivarea fiecărei hotărâri, dând un exemplu instanțelor de motivare clară și completă a hotărârilor. În special, CSM urmează să renunțe la practica de invocare doar a numărului de voturi exprimat de membrii CSM în locul motivării propriu-zise a hotărârii.
- Reexaminarea hotărârilor CSM care sunt anulate de CSJ pe motive de procedură, prin înlăturarea neajunsurilor constatate și adoptarea unei noi hotărâri.
- Reacționarea din oficiu pentru a asigura buna reputație a justiției, atunci când imaginea justiției sau reputația profesională a judecătorului este prejudiciată nefondat prin atacuri. CSM trebuie să indice clar ce anume încălcă jurnaliștii și de la ce afirmații sau constatări urmează să se abțină pe viitor.
- Informarea periodică a publicului despre modul de implementare a măsurilor anticorupție din sistemul judecătoresc.

Recomandări Parlamentului

Administrarea sistemului judecătoresc

- Modificarea legislației astfel încât CSM să organizeze concursuri periodice în perioade prestabilite pentru ocuparea tuturor funcțiilor vacante în sistemul judecătoresc (de ex. de două-trei ori pe an), iar candidații cu cele mai bune evaluări să aibă dreptul de a alege în mod prioritar instanța unde doresc să activeze.
- Modificarea legislației în vigoare, încât CSM să aibă posibilitatea să amâne examinarea cererii de demisie a judecătorului în perioada examinării procedurii disciplinare sau urmării penale.
- Optimizarea procedurii de numire a judecătorilor de instrucție de bază și supleanți prin numirea acestora în toate judecătoriile din țară concomitent și numirea tuturor judecătorilor de instrucție pentru un mandat fix de trei ani, fără posibilitate de prelungire.

Funcționarea CSM

- Modificarea art. 24 alin. (2) al Legii CSM prin excluderea prevederilor cu privire la adoptarea hotărârilor „în lipsa persoanei al cărei caz este examinat și în lipsa celorlalți invitați”. CSM urmează să adopte hotărâri în deliberare doar atunci când circumstanțele cauzei justifică examinarea întregii chestiuni cu ușile închise sau când CSM examinează contestația într-o cauză disciplinară (în ultimul caz apărând ca un organ quasi-judiciar).
- Executarea hotărârilor CSM în termen, astfel încât termenul de numire a judecătorilor la CSJ de către Parlament să nu depășească termenul de numire stabilit de către Președintele Republicii Moldova.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

📍 Str. A. Șciusev 33, MD-2001 Chișinău,
Republica Moldova

☎ +37322843601

📠 +37322843602

@ contact@crjm.org

🌐 www.crjm.org

📘 CRJM.org

📺 [CRJMD](https://www.facebook.com/CRJMD)

